

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI**

EĞLENCE HİZMETLERİ

KOSTÜM VE AKSESUAR

Ankara, 2014

- Bu modül, mesleki ve teknik eğitim okul/kurumlarında uygulanan Çerçeve Öğretim Programlarında yer alan yeterlikleri kazandırmaya yönelik olarak öğrencilere rehberlik etmek amacıyla hazırlanmış bireysel öğrenme materyalidir.
- Millî Eğitim Bakanlığınca ücretsiz olarak verilmiştir.
- PARA İLE SATILMAZ.

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	ii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	2
1. KOSTÜM VE AKSESUAR.....	2
1.1. Tanımları	4
1.2. Animasyonda Kostüm ve Aksesuarın Yeri, Önemi	9
1.3. Kostüm ve Aksesuarların Bireyler Üzerindeki Etkileri	9
1.3.1. Kostümde Çizgilerin ve Model Özelliğinin Etkisi	9
1.3.2. Renk Özelliğinin Etkisi	12
1.3.3. Kumaş ve Desen Özelliklerin Etkisi	13
1.4. Kostüm ve Aksesuarların Animasyonda Kullanım Yerleri.....	16
1.5. Kostüm ve Aksesuarların Bakımı	17
1.6. Kostüm ve Aksesuarları Uygun Koşullarda Saklamak	25
UYGULAMA FAALİYETİ.....	27
2. KOSTÜM VE AKSESUAR MALZEMELERİ	30
2.1. Çeşitleri	30
2.1.1. Ham Maddeler	30
2.1.2. Mamul Maddeler	40
2.2. Malzeme Seçerken Dikkat Edilecek İlkeler	48
2.3. Basit Kostüm ve Aksesuar Çalışmaları	48
UYGULAMA FAALİYETİ.....	51
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME.....	52
MODÜL DEĞERLENDİRME	53
CEVAP ANAHTARLARI.....	56
KAYNAKÇA	57

AÇIKLAMALAR

ALAN	Eğlence Hizmetleri
DAL/MESLEK	Animatörlük / Çocuk Animatörlüğü
MODÜLÜN ADI	Kostüm ve Aksesuar
MODÜLÜN TANIMI	Eğlence hizmetleri departmanında model özelliğine uygun olarak kostüm ve aksesuar malzemeleri ile ilgili bilgi ve becerilerin anlatıldığı öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/16
ÖN KOŞUL	
YETERLİK	Kostüm ve aksesuarları belirlemek
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç Eğlence hizmetleri departmanında model özelliğine uygun olarak kostüm ve aksesuar malzemelerini belirleyebileceksiniz. Amaçlar 1. Eğlence hizmetleri departmanında kostüm özelliğine uygun kostüm malzemelerini tespit edebileceksiniz. 2. Eğlence hizmetleri departmanında karakter özelliklerine uygun olarak aksesuar malzemelerini belirleyebileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Sınıf –Atölye: Sinevizyon, perde, tahta, defter, kalem Bireysel öğrenme: <i>Internet</i> , kütüphane, çevre, kitaplar, malzeme katalogları İşletme (Sektör): Kostüm atölyeleri, animasyon hizmeti veren oteller, organizasyon şirketleri
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Modül içinde yer alan her öğrenme faaliyetinden sonra verilen ölçme araçları ile kendinizi değerlendireceksiniz. Öğretmen, modül sonunda ölçme aracı (çoktan seçmeli test, doğru-yanlış testi, boşluk doldurma, eşleştirme vb.) kullanarak modül uygulamaları ile kazandığınız bilgi ve becerileri ölçerek sizi değerlendirecektir.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Kültür bir milletin maddi ve manevi değerlerinin bir bütünü, kültür değerleri ise milletlerin dünya uygarlığına katkılarının belgeleridir. Turizm etkinliği ile kültürlerin kaynaşması sağlanmaktadır. Turizm etkinliğinin bir parçası olan animasyon etkinlikleri kostüm ve aksesuarlarla bütünleşince istenilen etkiyi sağlar.

Bu modül ile kostüm ve aksesuarları oluşturan ham maddelerin özelliklerini, kullanılan çeşitli malzemeleri ve tanımlarını öğrenebileceksiniz. Bununla birlikte animasyon etkinliklerinde kostüm seçimi, kullanımı, bakımı konularında bilgileneceksiniz. Size basit bazı kostüm ve aksesuar malzemeleri yapımı, örnek olması niteliğinde verilecektir.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Bu faaliyetle kostüm özelliğine uygun kostüm malzemelerini tespit edebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Bu faaliyete başlamadan önce yapmanız gereken araştırmalar şunlardır.

- Tarihsel dönemlere ait giysi özelliklerini araştırınız.
- Turistik tesislerde animasyon etkinliklerinde kullanılan kostüm özelliklerini araştırınız.
- Kostüm ve aksesuarlardaki bakım işaretlerini araştırınız.
- Araştırma için İnternet ortamını, kütüphaneleri, organizasyon işletmelerini, aksesuar kataloglarını, kostüm atölyelerini, turistik tesisleri araştırmanız ve animasyon işinde çalışan kişilerle görüşmeniz gerekmektedir.

1. KOSTÜM VE AKSESUAR

Tasarımcılar; yüzyıllardan beri moda akımları ile değişen giyimleri ve aksesuarları değişik tasarımlarda kullanmışlar ve kullanmaya da devam etmektedir. Günümüzde çeşitli sektörler insanların yoğun, stresli ve monoton çalışma hayatlarından kurtulmaları, eğlenmeleri, mutlu olmaları, özel günlerini iyi geçirmeleri ve kutlamalarla anmaları için çeşitli aktiviteler organize etmektedir. İşte bu aktivitelerin temelinde; kostüm, aksesuar, ışık, ses, dekor vb. niteliklerin olduğunu görmekteyiz.

Fotoğraf 1.1: Tarihsel sürece ait kadın kostümleri

Fotoğraf 1.2: Tarihsel sürece ait kadın kostümleri

Fotoğraf 1.3: Tarihsel sürece ait kadın kostümleri

Fotoğraf 1.4: Tarihsel sürece ait kadın kostümleri

1.1. Tanımları

Fotoğraf 1.5: Örümcek Adam ve Pamuk Prenses

1.1.1. Kostüm: Sinema, tiyatro, opera, animasyon ve benzeri gösterilerde sanatçıların ve animatörlerin etkinlikleri gereği giydikleri elbise, şapka, ayakkabı vb. giysilerin tümüdür. Oyunda kullanılan çeşitli kostümler tamamlayıcı aksesuar (baston, şemsiye, çanta, kılıç, eldiven vb.) renk, model ve özellikler açısından kostüm tasarımcıları tarafından hazırlanır. Çeşitli kostümlerin ekonomik ve pratik olması, aynı zamanda konunun kapsadığı dönemi, yaşam biçimlerini, çevreyi, oyun kahramanının kişiliğini ve karakterini doğru olarak yansıtmayı amaçlanarak tasarlanmış giysilerdir.

Bazı çağdaş uygulamalarda klasikleştirilmiş ya da simgesel kostümler kullanılmaktadır. Herkeşçe bilinen masal kahramanları olsun, sinemada ün yapmış, hatta klasik haline gelmiş pek çok film karakterinin giysileri artık her tür kutlama, eğlence ve özel günlerde karşımıza çıkmaktadır (Fotoğraf 1.5)

1.1.2. Aksesuar: Fransızca'dan alınma kapsayıcı bir deyim olup "Giysileri modaaya uygun şekilde tamamlamak, süslemek amacıyla kullanılan malzemelerdir." diye tanımlanır. Bu deyimde atkı, kaşkol, kılıç, eldiven, gözlük, kravat, saat, şemsiye, taç, kozmetik, peruk, papyon, cüzdan, takı, şal, kemer, şapka, baston dürbün, bere, ayakkabı, çanta, yelpaze, maske vb. dâhildir.

- **Atkı-kaşkol:** Boyun çevresine, yüze ve başa sarılarak kullanılan, ısınma veya süs amacını taşıyan aksesuardır. Genellikle yünlü dokuma kumaşlardan, el ya da makine örgüsüyle üretilir. Genellikle 25-30 cm genişlikte ve değişik uzunluklarda yapılan atkılarının uç kısımları saçaklı veya düz olabilir.
- **Eldiven:** Elleri soğuktan, sıcaktan, zararlı ışıklardan korumak için veya başka maksatlarla giyilen deri, kumaş, örgü ve süngerden yapılan el giyeceği, ellik. Eldiven soğuktan korunmanın yanında, boksta, ev ve endüstri işlerinde çok kullanılmaktadır. Eldivenler; yün, ipek, naylon, deri ve kauçuktan yapılabilir.
- **Gözlük:** Gözleri iyi görmeyenlerin baktıkları şeyleri daha iyi görmelerine yardım eden veya gözleri korumaya yarayan, çerçeveye yerleştirilmiş camdır. Genel olarak gözlükler aşağıdaki gibi gruplanır. Bunlar dereceli gözlükler, zararlı ışıklara karşı koruyucu gözlükler, mekanik koruyucu gözlükler, renkli gözlükler ve kimya, fizik ve ilaç endüstri laboratuvarlarında çalışan personel için koruyucu gözlüklerdir.

- **Kravat:** Kelimenin aslı Fransızca “crevata” olup boyunlarına uzun bez kurdeleler takan Hırvat anlamında kullanılan “croates” veya “cravates” ten gelmektedir. Bundan dolayı çeşitli kumaş ve deriden yapılmış boyuna takılan ve kendine has bağlama şekli olan boyun bağlarına kravat denir.
- **Kılıç:** Ateşli silahların yapımından evvel kullanılan kesici harp aletine verilen isimdir. Belde asılarak taşınır. Uzun, ucu sivri olup çelikten yapılır. Kudret ve hâkimiyet timsalidir. İlk defa kimler tarafından, nerede kullanıldığı bilinmemektedir. Kılıcın duvara asılmasına yarayan bölümüne ‘kayış’; elle tutulan kısmına ‘kabza’; kılıç gövdesinin uç bölümüne ‘taban’; kılıç kullananın elini saldırılara karşı koruyan kısmına ‘balçak’ adı verilir.

Resim 1.6: Atatürk koleksiyonu

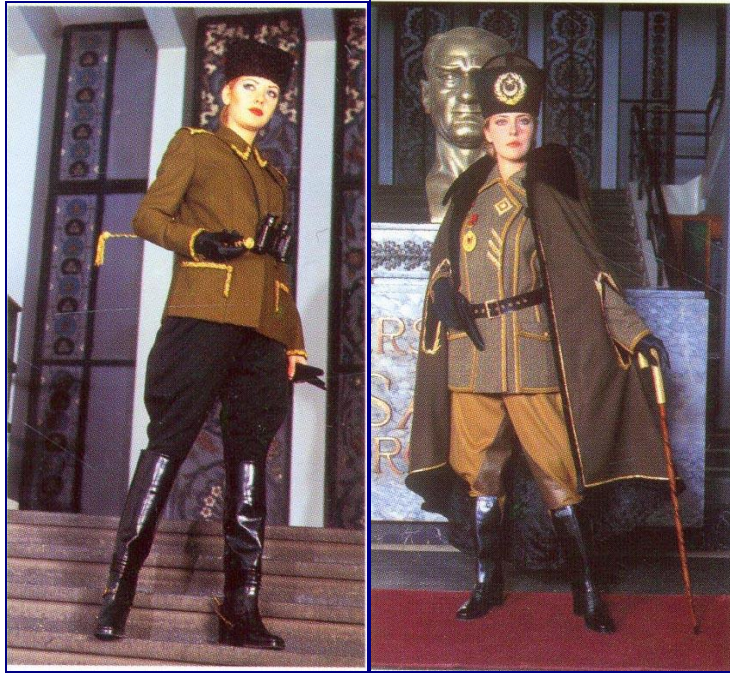
- **Takı:** Genellikle değerli metallere, taşlardan veya pul, boncuk ve süslemelerden yapılan bilezik, kolye, yüzük vb. şeylerin tümüdür.
- **Yüzük:** Süs olarak parmağa takılan kimi zaman da simgesel bir nitelik taşıyan takıdır.
- **Kolye:** Boyuna takılan ve çeşitli şeylerden yapılmış olan takıların genel adıdır.

Resim 1.7: Kolye

- **Bilezik:** Bileğe kimi zaman da kola takılan süslü, değerli halkadır.
- **Saat:** Zaman gösteren mekanik veya elektronik cihaza verilen isimdir. Bu cihazın çalışmasını muntazam aralıklarla sayma yapan bir mekanizma sağlar. Saatler çalışma prensiplerine ve yapılarına göre çeşitlidir.
- **Şemsiye:** Genellikle su geçirmez kumaştan yağmur ve güneşten korunmak için yapılan siperliktir. Bir sapın üzerindeki esnek tellere ince, su geçirmez bir bez gerilerek yapılır. Bir zamanlar modası bütün dünyayı saran şemsiyelerin günümüzde kadın ve erkek için renk renk, boy boy çeşitleri vardır.
- **Taç:** Hükümdarın merasim günlerinde başına giydiği kıymetli taşlarla süslenmiş başlıktır. Avrupa’da hükümdarlar taç giyme merasimiyle ilan edilirdi. Osmanlı padişahlarının hiçbirisinin Batıdaki krallar gibi taç giyme merasimi yoktur. Gelinlerin başlarına geçirdikleri, taşlarla süslü başlıklara da taç adı verilir.
- **Kozmetik:** Kullanan kimseyi güzel göstermek için hazırlanan maddelerdir. Cildi temizleyip rengini değiştirirse de herhangi bir tedavi amacı gütmmez. Kozmetikler genel olarak kadınlar tarafından kullanılırsa da erkeklerin ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde kozmetikler de yapılmaktadır. Bunların yüz nemlendiricileri, renk vericileri vb. pek çok seçenekleri de olabilir.
- **Peruk:** Kelliği, saç kusurlarını saklamak veya moda olarak arzu edilen saç cinsine ve şekline sahip olmak için kullanılan; hayvan, insan kıllarından veya sentetik iplerden yapılan suni saçtır. Tarihi tespitlere göre peruklar ilk olarak Mısırlılar tarafından güneş ışığından korunmak için kullanılmıştır.
- **Papyon:** Bir kopça ya da lastikle yakaya tutturulan kelebek biçiminde kravattır.
- **Çanta:** Deri, bez, plastik vb. gereçlerden yapılan taşınabilir değişik büyüklükte ve üstten açılan kaptır. Elde, kolda, kol altında, omuzda taşınan küçük özel eşyalar koymak ve aynı zamanda giyimi bütünlemek amacı ile kullanılan giyim aksesuarıdır.

- **Cüzdân:** İçine belge, kimlik, kâğıt para vb. nin konulduğu, bölmeleri olan ikiye katlanabilir çantadır.
- **Şal:** Genellikle Hintlilerin, İranlıların türban, kemer olarak kullandıkları ya da omuzlarına örttükları uzun kumaş parçası verilen isimdir. Omuzları örtmeye yarayan tek veya çift katlı kumaştan ya da örgüden yapılmış üçgen/dikdörtgen biçimindeki atkıdır.
- **Kemer:** Beli çevreleyen ve kuşak gibi birkaç kere sarılmayıp bir kat sarılarak tokalanan, deriden, çuhadan, kumaştan veya madenden yapılmış kuşaktır.
- **Şapka:** Erkeklerin ve kadınların sokakta giydikleri fôtrden ya da çeşitli maddelerden yapılmış değişik biçimlerdeki başlıktır.
- **Baston:** Yürürken dayanmak için kullanılan sapı genellikle kıvrık değnektir.
- **Dürbün:** Uzaktaki cisimleri gözlemeye yarayan ve yakınsak mercekli objektiften ya da eş değer renksemez bir sistemden oluşan optik alettir. Çift göz mercekli iki özdeş optik sistemden oluşan bu alet, özellikle orduda, denizcilikte, at yarışlarında kullanılır.
- **Bere:** Gerekliğinde katlanabilen, sipersiz, başa giyilen takkedir. Yuvarlak ve düz takke kısmı başın girişini oluşturan bir şerit üzerinde daralır.

Resim 1.8: Atatürk koleksiyonu

Ayakkabı: Ayağı ve kimi zaman da bacağı saran deri, kumaş, plastik vb. den yapılan giyim eşyasıdır.

Çizme; Ayağı ve baldırı saran kimi kez dizin üstüne çıkan deri ya da kauçuktan yapılmış ayakkabıdır.

Bot: Koncu ayak bileğini örtecek kadar uzun olan ayakkabı-potindir.

Fotoğraf 1.9: Fantezi nakışlı ayakkabı

Çanta: Elde, kolda, kol altında, omuzda taşınan, küçük özel eşyalar koymak ve aynı zamanda giyimi bütünlemek amacı ile kullanılan; deri, bez, plastik vb. gereçlerden yapılan taşınabilir, değişik büyüklükte ve üstten açılan giyim aksesuarıdır.

Resim 1.10: Çanta

- **Yelpaze:** Katlanabilir, eklemli bir çerçeveye geçirilmiş kâğıt ya da kumaştan oluşan ve sallandığında hava akımı oluşturarak serinletmeye yarayan taşınabilir araçtır.
- **Maske:** Tanınmamak, kimliği gizlemek veya farklı bir kimlikte görünmek için yüzün bir kısmına ya da tamamını örtecek biçimde takılan kâğıt, plastik vb. malzemelerden yapılan yüz ya da örtüdür.

1.2. Animasyonda Kostüm ve Aksesuarın Yeri, Önemi

Kostümün giyileceği, oyun, animasyon etkinliği, tiyatro, yılsonu, doğum günü partisi vb. gösterilerde kullanılan kostüm ve aksesuarlar; renkleri, çizgileri, kumaşları ve tamamlayıcı öğeleri ile büyük küçük herkesin ilgisini çekmekte ve insanları farklı dünyalara sürüklemektedir.

Animasyon etkinliğinin özelliğine göre kostüm seçimi yapılırsa etkinlik istenilen sonuca ulaşır. Konuk memnuniyeti sağlanır. Düzenlenen etkinlik bir karakter özelliğinin vurgulanması ise karakterin özelliğine göre kostüm seçilmelidir. Örneğin animasyon etkinliklerinden birisi olan gece şovunda balerin canlandırılıyor ise balerin kostümü giyilmelidir. Balerin kostümü yerine ayıcık kostümü ve kovboy şapkası aksesuarı giydirilirse istenilen etki gerçekleşmez ve animatör balerinin yapması gereken hareketleri istenilen nitelikte gerçekleştiremez. Bu nedenle animatörün, animasyon etkinliğinin özelliğini gerektiren kostüm seçimini yapabilmesi için aşağıdaki noktaları öğrenmesi gerekir:

- Canlandırılacak karakterin özelliklerine uygun kostüm seçme
- Seçilen kostümde küçük değişikliklerle birden fazla yerde kullanabilme
- Kostüme uygun aksesuar seçme
- Kostüme uygun renk ve desen seçme
- Kostüm tasarımı ve üretimi yapan işletmelerle ve kişilerle iletişim içinde olma

Fotoğraf 1.11: Kostüm örnekleri

1.3. Kostüm ve Aksesuarların Bireyler Üzerindeki Etkileri

Kostümlerde insanları etkileyen unsurları şu şekilde sıralayabiliriz:

1.3.1. Kostümde Çizgilerin ve Model Özelliğinin Etkisi

Giyimi incelediğinizde model, çeşitli dikişlerin meydana getirdiği bir bütündür. Bu dikişler vücut karakterini kolaylaştırırken diğer yandan modelin özelliklerinin görünmesini sağlar.

Giyimdeki dikişleri iki grupta toplarız:

- Giyimde esasını meydana getiren dikişler: Örneğin yan dikiş, omuz, kol vb.
- Modeli süslemeye yarayan dikişler: Örneğin değişik yönlerde yapılan pensler, beden ve etekte kullanılan kesikler, büzgüler, üstün dikişler vb.

Giyimimizi süslemek için kullandığımız bu dikişlerin görevlerini yapabilmeleri için iyi seçilmiş olmaları gerekir.

Çizgiler esas olarak düz ve yuvarlak olmak üzere iki kısma ayrılır:

- **Düz çizgiler:** Dik, baş eğmez görünüşleri ile ciddiyet sertlik telkin eder fakat kullanış yön ve şekilleri, etkiyi değiştirebilir. Düz çizgiler, boyuna kullanıldıklarında sertlik ifade ederseler de yatık olarak kullanılmaları rahatlık, yumuşaklık, hafiflik hissi verir. Zikzaklarda ise çok hareket ve canlılık vardır. Ayrıca genel olarak boyuna çizgilerin görünüşü uzattığı, enine çizgilerin ise kestiği ve geniş gösterdiği bilinen bir gerçektir.
- **Yuvarlak çizgiler:** Bu çizgileri yuvarlak olarak düşünmeyiz; çünkü yuvarlak çizgilerin içinde tam bir daireden düze yakın kavise kadar bütün çeşitleri girer ve her birinin etkisi birbirinden farklı olur.

Fotoğraf 1.12: Kostüm örneği

Genel olarak yuvarlak çizgiler, düz çizgilerden daha hareketli, daha canlı bir etki yaratır. Bunun yanında yarattıkları yuvarlaklık hissi yüzünden şişman kimseleri daha şişman gösterecek, görünüşleri genişletecektir. Yuvarlak hatları düşünürken seçilen model, dikilecek kişi, karakter göz önünde bulundurulmalıdır.

Çizgilerin kullanımında akla ilk gelen, dikkati, bakışları, güzel olan yerlere çekmek üzere onlardan yararlanabileceğimiz görüşüdür. Bilindiği gibi, bir modelde kullanılan dikişler birden fazladır ve gözler ilk defa bunlardan en kuvvetli olanını görür.

- **Boyuna görüntüler:** Boyuna kullanılan dikişler ile ince uzun bir görünüş sağlayabileceğimiz bir kostümde bunun en iyi yolu boyuna kesikleri olan modellerdir. Ayrıca giyimde vücuda sımsıkı oturtulmasına da dikkat edilmelidir. Ayrıca enden herhangi bir dikişle kesilmemiş olan mantolar, dar eteği ile bolero şeklindeki kısa ceketler boyu uzun gösterir. İnce, uzun şal ve erkek yakalar da aynı etkiyi yaratır. Eğer yüzünüzü ve boynunuzu daha ince, uzun göstermek istiyorsanız “V” şekli veren ince yakalar veya boynu meydana bırakan arkası yüksek yakaları tercih etmelisiniz. Bunlar bakışları yukarı çeker ve yüzü uzun gösterir. Beli kesik elbiselerde ise kendi kumaşından yapılan dar kemerler gözlerin oraya takılıp kalmasına sebep olmadığı için figürü kesmez, buna karşı geniş, renkli ve özellikle kontrast renkli kemerler boyu keser.
- **Enine görüntüler:** Genellikle eteği bol ve beli kesik yatay bir görünüş verir. Ayrıca eteğin geniş veya dar oluşunun değişik etkiler yarattığını unutmamak gerekir. Bel veya kalça seviyesinde olan geniş ve uzun kol veya manşetler gözlerin o noktalarda dolaşmasına sebep olacağından bu noktalar daha geniş görünecektir. Ceplerin görüntüsü de aynı etkiyi bırakacaktır. Geniş kemerler beli genişletir ve silüeti ikiye böler. Tayyörler, iki parçalı elbiseler, ceketler, tunikler ve beli kemerle sıkılmış bluzlar aynı tesiri yaratır.

İnce bir yüzü daha geniş ve yuvarlak göstermek için ön ve arka kapalı, yana doğru açık (kayık yaka) veya kare yakalar seçilebilir. Yüksek ve kapalı yakalar ile yuvarlak yakalar da aynı görünüşü verir. Omuzlara kadar inen geniş yakalar ve boyuna bağlanan eşarpları da bu gruba alabiliriz.

Resim 1.13: Farklı renklerin kullanımı

1.3.2. Renk Özelliğinin Etkisi

Kostümde renk önemli bir yer tutar. Çünkü ilk dikkati çeken nokta renktir. Sanatın pek çok kolunda kullanılırken kostümde iyi bir sonuca varabilmenin ilk yolu renklerin planlanmasıdır. Çeşitli renkleri bir arada kullanmak, bir model seçmek, modelin özelliklerini ve aksesuarlarını belirlemek gerçek bir beceri ister. Renklere karşı tepkimiz fizyolojik ve psikolojiktir. Bu renklerin özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Bazı renkler cisimleri olduklarından büyük, bazı renkler ise küçük görmemize sebep olur; bunun yanında ruhsal yaşantımıza da tesir eder. Hiç farkında olmaksızın onlar bizi, sessiz, neşeli, canlı, sâkin veya melankolik hale getirir. Bu bakımdan renklerin özelliklerini bilmek onları yerinde ve zamanında kullanmak gereklidir.

Renklerin yarattıkları etkilerin bazılarına değinmiş bulunuyoruz. Renklerin, bireylerin kişiliklerini ortaya koyan ve belirli intibalar yaratan özellikleri de vardır. Sarı neşe ve canlılık; kırmızı, tehlike işareti ve hayalperestlik ifadesi olup yeşil ve mavi, suyun serinliğini ve gökyüzünün derinliğini vurgular. Mor zenginlik ve saltanatın, beyaz ise saflığın ve temizliğin ifadesidir denilmektedir.

Renklerin birbirlerine de tesirleri bulunmaktadır. Kontras renkler, birbirlerinin şiddetini artırırken portakal rengi, yanındaki yeşilin daha sarı görünmesine sebep olur; aynen mavi yanındaki yeşilin daha sarı görünmesi gibi.

Renkler, aydınlık ve beyaz yüzeyler üzerinde daha koyu, koyu yüzeyler üzerinde daha açık görünür. Siyah ve koyu renkler eşyaları olduklarından küçük, beyaz ve açık renkler büyük gösterir.

Resim 1.14: Kostümlerde renk armonileri

- **Sıcak ve soğuk renkler:** Renk skalası üzerindeki kırmızı, sarı ve portakal rengi grubuna “sıcak renkler” denir. Bunlar güneş ve ateş renkleri olup neşeli ve canlıdır. Fakat çok parlak oldukları zaman tahrik edici olabilir. Ayrıca sıcak renkler eşyayı olduklarından büyük ve yakın gösterir. Mavi, yeşil ve mor renklerin meydana getirdiği grup ise “soğuk renkler”dir. Bunlar gökyüzü, su ve buz renkleri olup sanki serinliğin bir yankısı gibidir. Huzur ve rahatlık hissi veren bu renkler, eşyaları olduklarından küçük ve uzak gösterir fakat koyu oldukları zaman can sıkıcı olabilir.

Siyah ve beyaz renkler ise nötr renklerdir. Bunlardan siyah, uzaklık hissi verirken beyaz aksi duygu uyandırır.

- **Çekici ve itici renkler:** Sıcak renklere çekici renkler de denir. Bunlar uzak mesafelerden görünebildikleri gibi ayrıca size doğru geliyormuş hissi de uyandırır. Buna karşı soğuk renkler daha az çekicidir; çünkü sıcaklık özelliklerin kaybetmişlerdir.
- **Renkte denge oran ve ritim:** Bir elbise modeli çizilirken esas prensipler denge, oran ve ritimdir. Renk uyumu yapılırken de bu noktalar daima düşünülmelidir.

Renklerin başarılı bir şekilde kullanılmasında denge esastır. Geniş alanlarda kullanılan renklerin şiddeti zayıf olmalıdır; çünkü küçük bir alanda kullanılan kuvvetli bir renk, geniş bir alanda kullanılan koyu ve donuk renk ile aynı ağırlıkta olup dengeyi sağlayabilir. Örneğin siyah veya füme gibi koyu bir renk ile bir parça beyaz dengeli olacaktır. Kırmızı renk ile pembe beraber kullanıldıklarında pembe daha geniş alanda kullanılmalı ki dengeyi sağlayabilsin. Örneğin; bej bir döpiyes ile portakal rengi eşarp ve şapka hoş bir sonuç yaratabilir. Bunun yanında bej bir etek ve ayakkabı ile parlak bir portakal rengi bluz, şapka ve çanta aynı sonucu vermeyecektir. Portakal rengi bejden daha kuvvetli olduğundan geniş sahada kullanılışı dengeyi bozacak ve sonucu tabii olarak güzel olmayacaktır. Zıt renkler genellikle çok kuvvetli kontrast yarattıklarından her zaman güzel olmayabilir. Ancak koyu tonda bir rengi geniş alanda ve onun kontrastı olan rengi canlı tonda ve az miktarda kullanabiliriz. Örneğin, az oranda portakal rengi daha çok oranda kullanılan koyu ve mat bir mavi ile dengeli olabilecektir.

Renkler, değişik ölçülerde kullanıldıkları takdirde enteresan ve güzeldir. Renk ve desendeki bu bölünmelere “oran” denir. Eğer renkler aynı oranda kullanılır ise monoton olur. Özellikle eşit değer ve şiddette olduklarında aynı oranlarda kullanılmaları gerekir.

1.3.3. Kumaş ve Desen Özelliklerin Etkisi

İyi bir kostüm için sadece iyi bir model seçmiş olmak yeterli değildir. Kullanılan kumaş ve kumaşın deseni de en az model kadar görünüşü etkiler. Bu bakımdan kumaş ve desen özelliklerini bilmemiz gerekir.

Çizgili kumaşlar: Her yıl çeşitli renk ve şekillerde karşımıza çıkan çizgili kumaşların seçimi üzerinde önemle durulmalıdır. Çizgiler ince ve kalın oluşlarına, aralıklarına göre ayrı ayrı görüntü verir. Genel prensip olarak “Boyuna çizgiler uzun, enine çizgiler kısa gösterir.” denilmektedir. Bu, değişmez bir prensip değildir aslında, şöyle ki boyuna çizgiler sık ve ince olursa gözler onları bir bütün olarak görür, bu bakımdan görüntüyü genişletmez. Fakat çizgi alanları geniş olursa, göz önce bir çizgiyi görür, sonra diğerlerine atlar. Bu atlamalar görünüşü büyütür. Buna karşı enine kalın çizgiler ise boyu uzatacaktır. Ayrıca çizgiler desenli de olabilir. Burada desenlerin durumu ve renklerin görünüşü kostümü etkileyecektir.

Resim 1.15: Desenli kostümler

➤ **Diğer desenler:** Desenli kumaşlar, yüzeyi genellikle düz renk kumaşlardan daha geniş gösterir. Orta büyüklükte ve birbirine yakın renklerin kullanıldığı desenler, kullanıldıkları yerlerde yüzeyi olduğu gibi gösterdiği için pek çok kişiye yakışır ve göze hoş gelebilir. Açık ve parlak renkler ile kuvvetli kontrastların kullanıldığı büyük motifler, görünüşü büyütür. Buna karşı koyu renkler, küçük ve bütün yüzeyi kaplayan karışık desenler figürü küçük göstereceklerdir.

Puanlı kumaşlarda da puanlar büyük ise yüzeyi büyütecek, buna karşın küçük puanlar görünüşü pek değiştirmeyecektir.

Boyuna çizgi şeklindeki desenler birbirine yakın değerdeki renklerle bezenmiş motiflerin buldukları alanı uzatacaktır. Yuvarlak motiflerle işlenmiş desenler, genişlik hissi vereceğinden yüzeyi geniş gösterecektir.

Bordür desenler ise görünüşü keseceği için güzelliği vurgulayacak bölgelerde kullanıldığında dikkati o bölgeye çekecektir. Ayrıca bordürlerin enine veya boyuna kullanılması da boyu, olduğundan uzun ya da kısa gösterebilecektir.

➤ **Kumaş cinsinin görünüşe etkisi:** Kumaş cinsi de çizgiler ve desenler kadar görünüşü etkiler. En basit yol ise bir kumaşı elimiz ile yokladığımız zaman onun hakkında bir miktar fikrimiz olmasına sebep olur. Elimizin altındaki kumaş, kalın, kaba, düzgün, yumuşak, sert, pürüzlü, buruşuk, parlak ve kaygan olabilir. Kumaşı bu hale getiren faktörler, dokuma ve apreleme şekli ile kullanılan malzemelerdir ve bunlar bütünü ile görünüşü etkiler.

Resim 1.16: Kumaş cinsinin görünüşe etkisi

- **Işığı yansıtan kumaşlar:** Işığı yansıtan parlak kumaşlar figürü büyük gösterirken mat yüzeyler küçültür. Kumaş çok ışık alınca onu yansıtır ve dolayısı ile büyük görünür. Bazı kumaşlar ışığı hem emer hem de yansıtır. Parlak ve gölgeli görünüşü ile kadife buna iyi bir örnektir. Bu kumaşlar görünüşü büyütmeseler bile bunların zayıf gösterdikleri de ayrı söylenemez. Model özelliğine göre de bu görüntü değişebilir.
- **Kalın, pürüzlü veya düz yüzeyle kumaşlar:** Kalın ve pürüzlü yüzeyler vücudu olduğundan daha geniş gösterir. Tüvit, buklet buna güzel bir örnektir. Düz yüzeyler, parlak olmadıkları müddetçe görünüşü büyütmez.
- **Sert kumaşlar:** Vücuda oturmadıklarından vücut kusurlarının saklanmasına yardımcı olur. Bu bakımdan faydalı olmakla birlikte şişman gösterme özelliğindedir.
- **Yumuşak kumaşlar:** Bu kumaşlar vücuda oturan modellerde kullanılır ise de, kumaş vücuda tam oturacağından zayıfları ince, şişmanları da toplu gösterecektir. İnce vücutlarda yumuşak drapelerle güzel görüntüler verilebilir.

1.4. Kostüm ve Aksesuarların Animasyonda Kullanım Yerleri

Son yıllarda ülkemizdeki turizmin patlaması, yatırımların artması, üç tarafı denizlerle çevrili yurdumuzu, turistlerin gelip tatil yapabileceği yer olarak seçmesi, bu alanda çalışan otellerin her şey dâhil promosyonları ile her türlü hizmeti verme çabaları sonucunda büyük artış gösteren bu olaylar animasyon sektörünü oluşturmuştur.

Resim 1.17: Sokak gösterisinde giyilen bir kostüm örneği

Resim 1.18: Animasyon gösterisi

Tiyatro, opera, animasyon ve benzeri gösterilerde sanatçıların giydiği kostümlerin ekonomik ve pratik olması, aynı zamanda konunun kapsadığı dönemi, yaşam biçimlerini, çevreyi, oyun kahramanının kişiliğini ve karakterini doğru olarak yansıtmaları amaçlanarak tasarlanmış giysilerdir. Kostümler ve tamamlayıcı aksesuar, renk, model ve özellikleri açısından kostüm tasarımcısı denilen uzmanlar tarafından hazırlanır.

Tasarımcılar yüzyıllardan beri insanların çeşitli sebeplerle ve moda akımları ile değişen giyimleri ve aksesuarları değerlendirip değişik tasarımlarda kullanmışlar ve kullanmaya da devam edeceklerdir. Günümüzde çeşitli sektörler insanların yoğun, stresli ve monoton çalışma hayatlarından kurtulmaları, eğlenmeleri, mutlu olmaları, özel günlerini iyi geçirmeleri ve kutlamalarla anmaları için çeşitli aktiviteler organize etmektedirler. İşte bu aktivitelerin temelini kostüm, aksesuar, ışık, ses, dekor vb. nin oluşturduğunu görmekteyiz. Bizim için önemli olan seçilen karakterin özelliklerini belirleyerek ona uygun kostüm ve aksesuar seçebilmektir.

Animasyonda kostüm ve aksesuar kullanılan etkinlikler:

- Sahne ve gece gösterileri
- Gün içi aktivitelerin tanıtımını yapma etkinliği
- Spor aktiviteleri
- Çocuklarla ilgili etkinliklerde
- Özel gün kutlama etkinliklerinde

Resim 1.18: Çocuk gösterisi

1.5. Kostüm ve Aksesuarların Bakımı

Sinema, tiyatro, televizyon, animasyon ve geleneksel Türk el sanatlarını geliştirmek ve yaşatmak amacı ile oluşturulan kostümlerin uzun yıllar kullanmak için bakımlarının yapılarak saklanması önemli bir unsur olarak karşımıza çıkar.

Türk tiyatrosunda kostüm konusunun bir disiplin olarak ele alınması oldukça yakın tarihlere rastlar. Ankara’da açılan devlet konservatuarlarının başına Carl Elbert’in getirilmesi ile oyunculuk ve yönetmenlik gibi dekor ve kostüm tasarımcılığı da ayrı bir eğitim ve uzmanlık dalı olarak benimsenmiştir.

Bugün devlet tiyatroları, büyük şehir belediyeleri ve TRT; bünyelerinde kullandıkları kostümleri temin etmek, bakımını yapmak ve saklamak için çeşitli birimler oluşturulmuştur.

Kostüm ve aksesuarların bakımında;

- Kullanılan kostüm ve aksesuarların süslemeleri (pul, boncuk vb.), yırtık ve söküklükleri kontrol edilip tekrar dikilir.
- Kullanılan kostüm ve aksesuarların kumaş özelliklerine göre temizliği yapılır. (Giysilerin temizlenmesi ve lekelerin çıkarılmasında kullanılan maddeler, çeşitli lekelerin çıkarılması ve leke çıkarmada dikkat edilecek noktalar aşağıda verilmiştir.)

Giyeceklerin Temizlenmesi ve Lekelerin Çıkarılmasında Kullanılan Maddeler

Kumaşa bir sıvının damlaması veya dökülmesi sonunda kumaşın görüntüsünü bozan ve sınırları belli olan renk değişikliğine “leke” denir. Leke ve kullanımdan oluşan kirlerin, giysilerin güzelliğini gölgelediği bir gerçektir. Temiz giyim, sosyal yaşamda etkili olduğu kadar bir sağlık kuralıdır da.

- **Su:** Doğada bulunan su renksiz, kokusuz bir sıvıdır. İyi bir eriticidir. Yağdan başka pek çok maddeyi kolayca eritir. Suda bulunan kalsiyum ve magnezyum gibi maddeler suda sertliği meydana getirir. Bu sulara “kireçli sular” denir. Kireçli sularda sabun kolay köpürmediği için kumaşlar iyi temizlenmez. Bu nedenle fazla sabun harcanmış olur. Suyun kirecini ayırmada kumaşın özelliğine göre sodadan yararlanır. Soda, suyun kirecini ayırıp köpürmesini kolaylaştırır.
- **Sabun:** Sabun, yağ asitlerinin sodyum ve potasyum gibi alkali metal tuzlarıdır. Hamurumsu veya dondurulmuş hâlde bulunur. Kir ve yağları temizlemek için kullanılır. Bileşimlerine göre yumuşak ve sert sabunlar olmak üzere ikiye ayrılır. Yumuşak sabunlar suda eriyebilen sabunlardır. İyi bir sabun; kuru, düzgün ve hoş kokuludur. Elle dokunulduğunda yağlı hissini verdiği halde parmağı veya kâğıdı yağlamaz (Ana maddesi yağ olan sabun çeşitli işlemlerden sonra temizleyici olarak kullanılır). Sabun piyasada toz halinde bulunduğu gibi temizleme özelliğini artıran maddelerin katılmasıyla toz veya sıvı deterjan halinde de bulunur. Toz veya sıvı deterjanlar sert sulara karşı hassas değillerdir.
- **Soda:** Kimyada sodyum karbonat olarak bilinir. Doğada renksiz ve kristal halde bulunan soda zamanla toz haline getirilir. Soda, suyun kirecini ayırıp köpürmeyi kolaylaştırdığı gibi yağları eritme özelliğine sahip olan iyi bir temizleyicidir.
- **Kireç kaymağı:** Sönmüş kireç üzerinden klor gazının geçirilmesiyle elde edilir. Bitkisel ve sentetik liflerin beyazlatılmasında ve leke çıkartmada kullanılır. Kireç kaymağı güneş ışığı geçirmeyen renkli ve ağzı kapalı şişelerde saklanır.

- **Javel suyu:** Kireç kaymağı, su ve sodadan meydana gelen bir bileşik maddedir. Bitkisel ve sentetik liflerin beyazlatılmasında ve leke çıkartmada kullanılır. Günümüzde kireç kaymağı ve javel suyu, yerini piyasada bol çeşitleri bulunan klorlu bileşiklere bırakmış olup çamaşır suyu adı altında çeşitli isimler altında üretilip satılmaktadır. Kireç kaymağı, javel suyu ve klorlu bileşiklere sulandırılmadan kullanılmaz. Sulandırılmadan kullanılması halinde kumaşı parçalayabilir veya ağartabilir.
- **Gaz:** Ham petrolün damıtılmasından elde edilir. Yağlı boya lekelerini çıkarmada kullanılır.
- **Benzin:** Gaz gibi ham petrolün damıtılmasıyla elde edilir. Yağlı maddeler ile reçineyi erittiğinden leke çıkarmada kullanılır.
- **Benzol:** Katrandan elde edilir. Kokulu, renksiz bir sıvı olup yağları ve bazı organik maddeleri erittiğinden leke çıkartmada kullanılır.
- **Aseton:** Güzel kokulu uçucu bir sıvıdır. Yağ, reçine ve plastikler için iyi bir erici olarak kullanılır.
- **Alkol:** Halk arasında ispiro diye bilinen bu madde çabuk tutuşur. Kapalı şişelerde saklanmalıdır, aksi halde çabuk uçar. Leke çıkarmada kullanılır.
- **Oksijenli su:** İyi bir antiseptiktir. İpekli ve yünlülerin çeşitli lekelerini çıkarmada ve renk açmada kullanılır.
- **Asetik asit:** Keskin sirke kokusunda bir asittir. Leke çıkarmada kullanılır.
- **Sodyum Hidrosülfid:** Yünlü ve ipeklilerin beyazlatılmasında ve lekelerin çıkarılmasında kullanılır. Kapalı şişelerde saklanmalıdır.
- **Asit okzalik:** Kristal ve renksiz olan bu madde sıcak suda erir. Özellikle mürekkep lekelerinin çıkarılmasında kullanılır.
- **Sodyum perborat:** Kristal bir maddedir. Sıcak suda erimesi en büyük özelliğidir. Hayvansal liflerin ağartılmasında ve leke çıkarmada kullanılır.
- **Talk pudrası:** Beyaz ve yumuşak bir maddedir. Piyasada toz halinde bulunur. Leke çıkarmada emici olarak yararlanır.
- **Un:** Tahıllarda elde edilen beyaz ve toz halinde bir maddedir. Leke çıkarmada emici kullanılır.
- **Hazır leke çıkarıcıları:** Yukarıda açıklanan leke çıkarıcıları dışında piyasada çeşitli hazır leke çıkarıcıları da bulunmaktadır. Bunları kullanılmadan önce üzerlerindeki etiket veya broşürler okunmalıdır.

Çeşitli Lekelerin Çıkarılması

Lekeler kumaşın elde edildiği ham maddeye göre çeşitli tekniklerle çıkarılır ve temizlenir.

- **Yağ lekeleri:** Pamuk ve keten gibi bitkisel liflerden elde edilen kumaşlardaki yağ lekeleri sabunlu sıcak su ile silinerek veya yıkanarak temizlenir.
- Yün ve ipek gibi hayvansal liflerden elde edilen kumaşlardaki yağ lekeleri ise eter veya gaza batırılmış tamponla silinerek çıkarılır. Tampon beyaz bir bezden katlanarak hazırlanır ve kumaşın boy iplikleri yönünde lekeli kısma sürülür. Leke çıkarıldıktan sonra eriticinin uçmasını çabuklaştırmak için elle ovuşturulur veya fırçalanır.

➤ Tüylü, yünlü giysiler üzerindeki yağ lekeleri hemen kurutma kâğıdı veya samanlı kâğıtla ütülenerek temizlenir. Leke çıkmazsa lekenin altına ve üstüne talk pudrası veya un konur ve lekeyi emmesi beklenir. Bu işlemi kolaylaştırmak için

puğranın veya unun üzerine sıcak ütü de basılabilir. Talk pudrası veya un, yağı emdikten sonra fırçalanır. Leke tam olarak çıkmamışsa aynı işlem tekrarlanır.İpekli kumaşlar üzerindeki lekeler de aynı yöntemle çıkarılır. Önceden olmuş yağ lekelerinin çıkarılmasında leke, eritici bir madde ile silinmeli, sonra da emici bir toz kullanılmalıdır.

➤ **Kabuklu lekeler:** Bütün kumaşlarda kabuklu lekeler önce tırnakla kazınır. Sonra eritici maddeler kullanılarak temizlenir. Eriticiler, lekeye göre değişir. Oje lekesinde aseton, sakız lekesinde gaz, mum lekesinde benzin veya tiner, yağlı boya lekesinde gaz, benzin veya tiner, uhu lekesinde aseton kullanılır. Aseton genellikle bazı sentetik kumaşları eritir. Bu kumaşlarda aseton kullanılmadan önce örnek bir parça veya giysinin görünmeyen bir yerinde deneme yapılması gerekir.

➤ **Renkli lekeler:** Beyaz kumaşlardaki renkli lekeleri çıkarmak oldukça kolaydır. Leke ve kumaşın cinsine göre çeşitli renk açıcılarıyla bu iş rahatlıkla yapılmaktadır. Ancak renkli kumaşlardaki lekeleri çıkartırken kumaşın rengi açıldığında, o kısmı kumaşın rengine uygun boyamak veya lekeyi olduğu gibi bırakmak gerekir veya son yıllarda piyasadaki renk koruyuculu hazır leke çıkarıcılar kullanılmalıdır. Sık karşılaşılan renkli lekelerden önemli olanları şunlardır:

- **Mürekkep lekesi:** Pamuk, keten veya selülozdan yapılan beyaz dokumalardaki mürekkep lekesi, ılık su ile akıtılır. Kalan renk; kireç kaymağı, javel suyu veya piyasadaki klorlu bileşiklerle beyazlatılır. Pas lekesi kalmışsa asit oksalikle çıkarılır. Yün, ipek, orlon gibi beyaz dokumalardaki mürekkep lekelerinde sodyum hidrosülfid kullanılır. Renkli pamuklu, renkli keten ve renkli sentetiklerdeki mürekkep lekesi, sabunlu su ile hemen silinirse çıkarılabilir. Renkli ince yünlüler ile pamuklular üzerindeki mürekkep lekelerini çıkarmak için, lekenin altına ve üstüne toz şeker veya tuz dökülür üstüne limon damlatılır. Limon lekeyi eritir. Şeker veya tuz lekeyi emer. Renklenmiş olan bu emiciler değiştirilir. Leke çıkmamışsa aynı işlem tekrarlanır. Tuz veya şeker lekesi ise ılık su ile silinerek giderilir.
- **Kan lekesi:** Ilık su veya sabunlu su ile çıkarılır. Bu işlem bütün dokuma maddelerine uygulanır. Uygulama sonunda kan lekesi çıkmamışsa beyaz bitkisel dokumalarda, kireç kaymağı, javel suyu veya piyasadaki klorlu bileşikler, yünlü ve ipekliler de ise tartarik asit veya sodyum perborat kullanılır.
- **Pas lekesi:** Bu leke bütün beyaz kumaşlarda oksalik asitle çıkarılır.
- **Ter lekesi:** Bu leke için, dokuma maddelerinde ılık su veya sabunlu su kullanılır. Ter, renkli kumaşın renklerini bozabilir. Bu leke oksijenli su veya sodyum perboratla çıkarılır.
- **Ruj lekesi:** Ruj lekeleri oksijenli su veya alkolle silinmelidir.
- Büyük emeklerle hazırlanmış nakışlı, pul ve boncuklu veya özellikli giysiler ise uzun zaman kullandıklarında yaka ve kol kısımlarında kirler oluşur. Bu kısımlar –kirlerin çıkartılması için- bayat ekmek içi ile ovulur. Bu tür giysiler kumaş, süsleme vb. özelliklerinin bozulmasından korkulduğu için böyle bir yöntemle temizlenir.

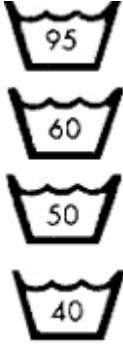
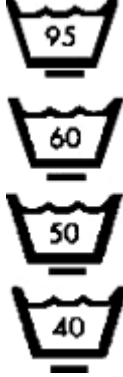

- **Leke Çıkarmada Dikkat Edilecek Noktalar**
- Leke çıkarılacak yer aydınlık olmalıdır.
  - Leke ve kumaşın özelliği tespit edilmelidir.
  - Kumaşın ve lekenin özelliğine göre, lekeyi çıkaracak madde ve leke çıkarma tekniği saptanmalıdır.
  - Leke çıkarma işlemine başlamadan önce temiz veya beyaz örtülü bir yer hazırlanmalıdır.
  - Leke çıkarma denemesi ilk olarak giysinin görünmeyen bir yerinde veya kumaşın bir parçasında yapılmalı, olumlu sonuç alındıktan sonra esas leke üzerinde çalışılmalıdır.
  - Lekeyi çıkarmak için tamponla kumaşın boy iplikleri yönünde çalışılmalı, kumaş hırpalanmamalı ve leke büyütülmemelidir.
  - Leke çıkartılırken altına birkaç kat beyaz bez konarak lekenin temiz kısımlara geçmesi önlenmelidir.
  - Leke çıkarma işlemi sonuçlanınca, lekeli kısım elle ovuşturularak eritici uçurulmalı, renk açıcı kullanılmışsa lekeli kısım bol su ile temizlenmelidir.
  - Leke çıkarılıp yeri kurutulunca kumaş özelliğine göre ütülenmelidir.
  - Kullanılan kostümlerin kumaş özelliklerine göre yıkanması, kurutulması ve ütülenmesi gereklidir (Aşağıda yıkama talimatları ve anlamları verilmiştir.).
  - Aksesuarlarda ise takı türü olanlarının eksikleri tamamlanır, kopan kısımlar yenilenir, ayakkabı vb. türünde olanlar boyanır, saat vb. tamir edilecek türdeki olanlar ise tamir edilip kaldırılır.

Kostümlerde Kullanılan Bakım İşaretleri ve Anlamları

➤ **Yıkama**

	Yıkama işaretleri		Elde yıkama En yüksek sıcaklık 40 °C İpekliler, yünüler, madensel kumaşlar
	Yıkanmaz		Çok hassas yıkama İpekliler, yünüler

	<p>95-60-50 ya da 40°C'de Normal yıkama Mekanik hareket ve Sıkma normal Keten 60 °C Pamuklular 95 °C Sentetikler 40 °C</p>		<p>Narin Yıkama Hassas çamaşırlar ya da sentetikler için Mekanik hareket ve sıkma azaltılmış</p>
---	--	---	--

Verilen sıcaklıklar maksimum yıkama sıcaklıklarıdır ve bu sıcaklıkların üstüne çıkılmamalıdır. Alt çizgi işareti ise daha ılıman bir ortamda yıkama yapılması gerektiğini belirtmektedir. Örneğin bakımı kolay ve mekanik etkilere karşı hassas mallara yapılan yıkamalarda olduğu gibi

➤ Tamburlu Kurutma

	<p>(Tamburlu) Kurutma işaretleri</p>		<p>Elde yıkama En yüksek sıcaklık 40 °C İpekliler, yünüler, madensel kumaşlar</p>
	<p>Normal sıcaklıkta</p>		<p>Kurutucuda kurutulamaz.</p>
<p>Normal sıcaklıkta kurutma yapılır. Pamuklular</p>		<p>Tamburlu kurutma yapılmaz. İpekliler, Yünüler, madensel kumaşlar</p>	
	<p>Düşük sıcaklıkta</p>		<p>Yatay olarak kurutma</p>
<p>Normal sıcaklıkta kurutma yapılır. Sentetikler</p>		<p>Yatay olarak kurutma yapılır.</p>	
	<p>Sıkmadan asma</p>		<p>Sıkarak asma</p>

Nokta işaretleri tamburlu kurutucunun kurutma basamaklarını belirtmektedir.

➤ **Klorlama**

	Klorla (çamaşır suyu) ile ağartılabilir. Keten, pamuklular		Klorla ağartılamaz. İpekliler, yünlüler, sentetikler, madensel kumaşlar
	Klor esaslı ağartma ve leke çıkartma		

➤ **Ütüleme**

	Ütüleme işaretleri		
	200 °C (Pamuklu /Keten)		150 °C (İpek / Yünlüler)
Sıcak ütüleme yapılır.		Kısmen sıcak ütüleme yapılır.	

	110 °C (Sentetikler)		Ütüleme yapılmaz.
Sıcak ütüleme yapılmaz. Madaysel kumaşlar		Buharla muamele edilemez.	

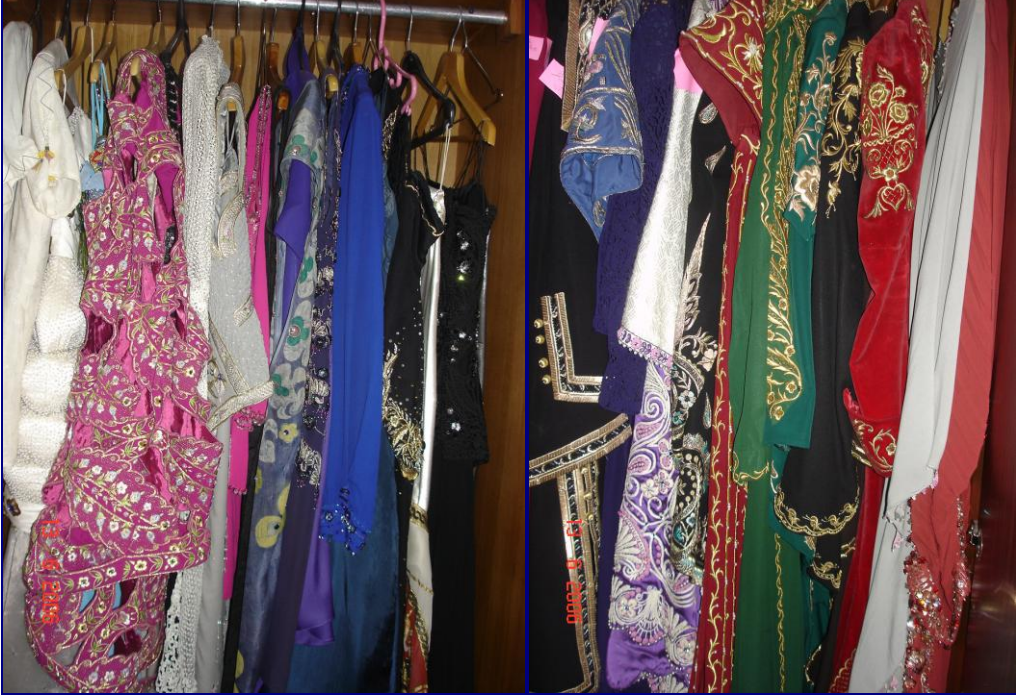
Nokta işaretleri ayarlı ütünün sıcaklık derecelerini gösterir.

➤ **Kuru Temizleme**

	Kuru Temizleme işaretleri					
						
Normal Temizleme		Özel temizleme				Kuru Temizleme Yapılmaz
Mümkün Keten,	Tavsiye edilmez Madensel kumaşlar					

Harfler, temizleyici olarak kullanılan kimyasal maddeleri belirlemekte, temizleme yöntemi ve çözücülerle ilgili uyarılara dikkat çekmektedir. Alt çizgi işareti ise temizleme sırasında mekanik etki ve nem ilavesiyle ilgili sınırlamaların olduğunu belirtmektedir.

1.6. Kostüm ve Aksesuarları Uygun Koşullarda Saklamak

Resim 1.19: Kostümlerin dolaplarda saklanması

Kostüm ve aksesuarları, uzun yıllar kullanabilmek için bakım ve temizliklerinin yapılması ardından da saklanması önemli bir yer tutar.

Kostüm ve aksesuarların saklanması için yapılacak işlemler aşağıdaki şekilde sıralanmıştır.

- Kostümler serin, nem olmayan odalarda, giysilere uygun dolaplarda, aynı tür giysiler bir arada olacak şekilde saklanır. Eğer odaların sıcak olması endişesi taşıyorsa, kumaş özelliklerine göre çeşitli böceklenmelere karşı (güvey gibi) dolaplara ilaç torbaları (naftalin, kekik vb.) bırakılmalıdır.
- Aksesuarlar için ise farklı dolap ve çekmeceler düşünülmelidir.
- Şapka, başlık vb. aksesuarların şekillerinin bozulmaması için kutular düşünülmeli, üzerinde hangi giysiye ait olduğunu gösteren kartları olmalıdır.
- Kılıç, saat, takı, ayakkabı, çizme vb. aksesuarların bakımları (boya, tamir, yağlama vb.) yapılmalı, ayrı raflı çekmece ve dolaplarda saklanmalıdır.

Resim 1.20: Takıların dolaplarda saklanması

Resim 1.21: Aksesuarların kutu ve dolaplarda saklanması

UYGULAMA FAALİYETİ

Tarihsel olayların sosyal özelliklerini dikkate alarak eğlence hizmetleri departmanında uygulayabileceğiniz aktivitelerde kullanılacak kostüm ve aksesuarların resimlerinden ve bilgilerinden oluşan bir dosya hazırlayınız. Bu dosyadaki kostümleri turistik tesislerin animasyon aktivitelerinde kullanılan kostüm ve aksesuarlarla karşılaştırma yapınız. Bu çalışmayı yaparken aşağıdaki işlem basamaklarını yerine getiriniz. Hazırladığınız projeyi arkadaşlarınızla paylaşınız

İŞLEM BASAMAKLARI	ÖNERİLER
➤ Kostüm modelini tespit ediniz.	➤ Kaynak tarama yöntemini kullanınız. ➤ Araştırmacı olunuz. ➤ Planlı çalışınız. ➤ Tarihsel dönemlere ait kostüm ve aksesuar özelliklerini araştırınız. ➤ Tarihsel dönemlerin kostüm ve aksesuar örneklerinin resimlerini temin ediniz.
➤ Kostümü kullanacak bireyi belirleyiniz.	➤ Kostümü kullanacak bireyi doğru belirleyiniz.
➤ Modele uygun malzeme çeşitlerini belirleyiniz.	➤ Turistik tesislerde animasyon etkinliklerinde kullanılan kostüm ve aksesuar özelliklerini araştırınız. ➤ Tarihsel dönemlere ait kostüm ve aksesuar örnekleri ile turistik tesislerde kullanılan kostüm ve aksesuarları karşılaştırınız.
➤ Katalog ve <i>İnternet</i> sitelerinden malzeme araştırması yapınız.	➤ <i>İnterneti</i> kullanınız. ➤ Fotoğrafları bulunuz veya çekiniz ➤ Müzelere gidiniz.
➤ Kostüm için gerekli malzeme miktarını belirleyiniz.	➤ Elde ettiğiniz bilgileri dosyalayınız. ➤ Elde ettiğiniz bilgileri bütünleştiriniz. ➤ Paylaşımçı olunuz.

DEĞERLENDİRME

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri **Evet**, kazanamadığınız becerileri **Hayır** kutucuğuna (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ	Evet	Hayır
1. Tarihsel dönemlere ait kostüm ve aksesuar özelliklerini araştırdınız mı?		
2. Tarihsel dönemlerin kostüm ve aksesuar örneklerinin resimlerini temin ettiniz mi?		
3. Turistik tesislerde animasyon etkinliklerinde kullanılan kostüm ve aksesuar özelliklerini araştırdınız mı?		
4. Tarihsel dönemlere ait kostüm ve aksesuar örnekleri ile turistik tesislerde kullanılan kostüm ve aksesuarları karşılaştırdınız mı?		
5. Hazırladığınız projeleri sınıfta karşılaştırdınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “**Hayır**” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınızı “**Evet**” ise “Ölçme ve Değerlendirme”ye geçiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise D, yanlış ise Y yazınız.

1. (...)Kostümler, aynı zamanda konunun kapsadığı dönemi, yaşam biçimlerini, çevreyi, oyun, kahramanlarının kişiliğini ve karakter özelliklerini doğru olarak yansıtması amaçlanarak tasarlanmıştır.
2. (...)Kostümler serin, nem olmayan odalarda, giysilere uygun dolaplarda, aynı tür giysiler bir arada olacak şekilde saklanır.
3. (...)Enine dikişler ile ince uzun bir görünüş sağlayabilmenin en iyi yolu enine kesikli modeller seçmemizden geçer.
4. (...)Kırmızı sarı ve portakal rengi, sıcak renk olup neşeli ve canlıdır.
5. (...)Mavi, yeşil ve mor renklerin oluşturduğu grup gökyüzü, su ve buz renkleri olup serinlik, huzur ve rahatlık hissi verir.
6. (...)Kostümde çizgilerin, desenlerin ve kumaş cinsinin bireyler üzerindeki etkisi büyüktür ve görüntüyü etkiler.
7. (...)Canlandırılmak istenen karakterin kişilik özelliklerini, yaşam biçimlerini vb. özellikleri yansıtması amaçlanarak tasarlanmış kostüm ve aksesuarlar çocuğun sosyal gelişimine yardımcı olacaktır.
8. (...)Pamuk ve keten gibi bitkisel liflerden elde edilen kumaşlardan yapılmış giyeceklerin yağ lekeleri sabunlu sıcak su ile silinerek veya yıkanarak temizlenir.
9. (...)Renkli kumaşlarda lekeleri çıkartırken ağartıcı kullanmak gerekir.
10. (...)Kostüm dikilirken makineden üzerine yağ damladı. Hemen üzerine un döktüm, yağın emilmesini sağlamak için ütüyle kostüm ütülenir.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

Bu faaliyetle karakter özelliklerine uygun olarak kostüm ve aksesuar malzemelerini belirleyebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Bu faaliyet öncesinde yapmanız gereken araştırmalar şunlardır:

- Kostüm ve aksesuar malzemelerini ve ham maddelerini araştırınız.
- Kostüm ve aksesuar malzemelerini seçerken dikkat edilmesi gereken noktaları araştırınız.

Araştırma için İnternet ortamı, kütüphaneleri, malzeme kataloglarını araştırıp, kostüm atölyelerinde çalışan ve animatörlük yapan kişilerle görüşmeniz gerekmektedir.

2. KOSTÜM VE AKSESUAR MALZEMELERİ

Kostüm ve aksesuar malzemeleri dendiğinde bunların meydana geldiği ana maddeler aklımıza gelir. İlk etapta düşünülen kumaşlar, kürk ve deridir. Ham maddelerin çeşitli şekillerde düzenlenip biçimlendirilmesi sırasında kullanılan yardımcı malzemeler vardır. Bunları kostüm ve aksesuarların yapımında kullanılan yardımcı malzemeler, diye gruplayabiliriz.

2.1. Çeşitleri

2.1.1. Ham Maddeler

Kostümde büyük yer tutan giyimın ham maddelerinden önemlilerini aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:

2.1.1.1. Kumaşlar

- Pamuklu kumaşlar
- Ketten kumaşlar
- İpekli kumaşlar,
- Yünlü kumaşlar,
- Sentetik kumaşlar,
- Madensel kumaşlar
- Karışık kumaşlar

- **Pamuklu kumaşlar:** Piyasaya gün geçtikçe değişik kumaşlar çıkmakta ve kumaşların elde edildiği lifleri tanımak için de çeşitli deneyler yapılmaktadır. Pamuklu kumaşları tanımak için yapılan deneyler şunlardır:
  - **Yakma deneyi:** Pamuk, alevde çabuk yanar ve is bırakmaz. Yandıktan sonra hafif kâğıt kokusu verir. Geride çok az kül birikintisi bırakır. Bu birikinti çok az hava cereyanında bile uçuşup kaybolur. Bütün bitkisel liflerden elde edilen kumaşlar aynı sonucu verir.
  - **Yırtma deneyi:** Pamuklu kumaşlar ıslakken yırtılmaya dayanıklıdır.
  - **Mikroskop deneyi:** Pamuklu kumaşın kenarı yırtılarak tarazlanır ve bu kısmı büyüteç veya mikroskop altında incelenir. Pamuk lifi mikroskopta, tek bir hücreden meydana gelmiş ve kendi etrafında bükülmüş olduğu görülür.
  - **Asitlerin etkisi:** Sulu asitler pamuğa kolaylıkla etki edemez. Yoğun asitler ise pamuğu aşındırır ve parçalar.
  - **Bazların etkisi:** Pamuklular bazlarla kaynatılarak yağlı ve mumlu maddelerden arındırılır. Yoğun alkalilerde pamuk lifleri şişer. Lif kanalı kapanır. Böylelikle parlak ve güzel bir görünüm elde edilir.

Pamuktan yapılan başlıca kumaşlar şunlardır:

- Amerikan bezi: Ağartılmış bir kumaştır. İhtiyaca göre ince, kalın, sık ve seyrek olanları vardır.
- Patiska: Bez ayağı tekniğinde dokunmuş, az apreli bir kumaş cinsidir. Yıkamaya elverişli olduğundan yatak takımı ve benzeri eşyaların yapımında kullanılır.
- Basma: Düz pamuklu kumaşlara renkli çeşitli desenler basılarak elde edilir. Yazlık kadın ve çocuk kıyafetlerinde kullanılır.
- Opal: İnce, hafif ve düz dokunuşludur. İnce oluşu kumaşa yumuşaklık verir. Yıkamaya elverişli olduğundan bebek iç giyiminde fazlaca kullanılır.
- Gaz: Oldukça seyrek dokunuşludur.
- Tülbent: Yumuşak, oldukça ince ve sık dokunuşlu apresiz bir kumaştır.
- Mermerşahi: Tülbentten biraz daha kalındır.
- Organti: Tülbent kadar sık dokunuşlu, apreli ve parlak bir kumaştır.
- Müslin: İplikleri bükümlü, pürüzsüz ince kumaşlara verilen addır. Oldukça esnektir. Kolalı olarak şapkacılık ve benzeri yerlerde kullanılır.
- Margizet: Organtiye benzer, ince olarak dokunur. Emprime olarak yazlık çocuk ve kadın elbiselerinde kullanılır.
- Pamuk jorjet: İplikleri fazla bükülmüş olarak dokunan bu kumaş esnek olup bürümcük görünüşüne sahiptir. İnce olmalarından dolayı yazlık çocuk ve kadın elbiseleri yapımında kullanılır.
- Etamin: Seyrek dokunmuş olup göz aralıkları vardır. Özellikle işlemlerde kullanılır.
- Pike: Yüz kısmı oluklu çizgili, verrev veya fantezi şekilli olup kabarık şekilli bir görünüme sahiptir. Çocuk giyiminde, yatak örtüsü yapımında ve döşemecilikte kullanılır.

- **Pazen:** Yumuşak ve kalınca bir kumaştır. Kumaşın tersi tarazlanarak tüylendirilir. Kışlık giyimlerde kullanılır.
  - Divitin: Kısa havlı, yumuşak, yıkanabilir kumaşlardır. Kışlık giyimlerde kullanılır.
  - Saten poplin: Aprelenirken parlaklık verilir. Kumaşın yüzünde kaliteli, tersinde ise daha kalitesiz iplik kullanılır. Çeşitli renkleri vardır. Astarlık kullanıldığı gibi, okul formalarında ve çeşitli giyim ihtiyaçlarında kullanılır.
  - Pamuk diyagonal: Bu tür kumaşlarda verev çizgiler vardır. Kalitesine göre çeşitli yerlerde kullanılır.
  - Poplin: Bez ayağı tekniğine göre dokunur. Atkı ipliği, çözgü ipliğine göre daha kalındır. Poplin, merserize edilmiş ince ve iyi bükümlü ipliklerden dokunur. Özellikle erkek gömleklerinde kullanılır.
  - Ekose: Çözgü ve atkı ipliklerinin belli aralıklarda ve ayrı renklerde dokunmasıyla meydana getirilen desenli kumaşlardır. Pötikare kumaşlar ekose kumaşlar için tipik bir örnektir. Ekoselerin tersi biraz tarazlandırılıp tüylendirilir. Böylece kumaşın dolgun görünmesi sağlanır. Giyimde özellikle çocuk elbiselerinde kullanılır.
- **Kadife:** Yüzeyi tamamen veya kısmen uzun havlarla kaplı olan kumaştır.
- **Havlü kumaşlar:** İki tarafı veya tek tarafı ilmikli ve düğümlü olarak dokunur. Kumaşın bütün yüzü ilmiklerinden meydana gelir. Bu kumaşlar suyu rahat emdiklerinden plaj elbiselerinde de kullanılır.
- **Keten kumaşlar:** Keten ve çok az da kenevir liflerinden dokunan kumaşlardır. Yıkanmaya elverişlidir. Yazın serin tutması nedeniyle sıkça aranan kumaşlardandır.

Keten kumaşı tanımak için aşağıdaki deneyler yapılır:

- **Yakma deneyi:** Pamukta olduğu gibi keten de alevde çabuk yanar ve iz bırakmaz. Yandıktan sonra hafif kâğıt kokusu verir. Geride çok az kül bırakır.
- **Dokunma deneyi:** Keten kumaş, pamuğa göre daha sert ve dayanıklıdır.
- **Mikroskop deneyi:** Keten lifleri mikroskopta boyuna incelendiğinde hücrelerin birleştiği yerler boğum boğum görülür. Kesiti ise köşelidir.
- **Asitlerin etkisi:** Keten lifler, pamuğa göre asitlere karşı daha dayanıklıdır.
- **Bazların etkisi:** Keten lifler, bazlara karşı da oldukça dayanıklıdır.

Ketenden yapılan başlıca kumaşlar şunlardır:

- **Çuval bezi:** Keten liflerinden, bez ayağı tekniğine göre bir alt bir üst olarak seyrek dokunan kumaştır. Özellikle çuval yapımında kullanıldığı için bu kumaşa çuval bezi denir.
- **Düz keten:** Keten liflerinden sık dokunmuş ince bir kumaştır. Aynı kalınlıkta ve aynı teknikle dokunmuş pamuklu kumaşlara göre daha pahalıdır. Çeşitli giysilerde, yatak takımlarında ve işlemede kullanılır.

- **Desenli keten:** Çözgü ve atkı ipliklerine kalınlık ve incelik verilerek renkli veya düz olarak keten liflerinden dokunmuş kumaşlardır. Çeşitli giysilerde kullanılır.
- **İpekli kumaşlar:** Tabii ve yapay ipek liflerinden veya bunların karıştırılmasıyla yapılmış kumaşlara ipekli kumaşlar denir. Tabii ipek parlak ve esnek olup düşüşü güzeldir. Tabii ipeğin bu özellikleri günümüzde bu ipeğin yerini doldurmaya çalışan yapay ipeği ileri teknik düzeye getirmiştir. Tabii ve yapay ipeği tanımak için aşağıdaki deneyler yapılır.
  - **Yakma deneyi:** Yanmış tabii ipeğin kokusu, yanmış saç kokusu gibidir. Ağırlaştırılmış ipekte bu koku biraz daha zor duyulur. Suni ipek ise sert ve kömürleşmiş bir artık bırakır.
  - **Yırtma deneyi:** Islatılmış tabii ipek yırtılmaya karşı dayanıklıdır. Islatılmış yapay ipek ise kolaylıkla yırtılabilir.
  - **Mikroskop deneyi:** Yapay ipek lifi mikroskop altında her tarafı aynı olan silindir şeklinde, pişmiş tabii ipek ise her tarafı aynı olmayan silindir şeklinde görülür.
  - **Asitlerin etkisi:** İpeklere sulu asitler etki etmez, yoğun asitler etki eder. İpekler tuz asidi içerisinde erir.
  - **Bazların etkisi:** İpekler yoğun bazlarda parlaklığını kaybeder ve erir. Ancak sabunlu ve sodalı sular ipeğin temizliğinde kullanılır.

İpekten yapılan başlıca kumaşlar şunlardır:

- Şifon: Parlak, şeffaf denecek kadar ince bir kumaştır. Fantezi giyimlerde ve eşarplarda kullanılır.
- Tafta: Tabii ipekten ve çoğunlukla suni ipekten yapılır. Bez ayağı tekniğine göre dokunur. Elbiselik ve astar olarak kullanılır.
- Fay: Suni ipek ipliklerinden tafta gibi dokunur. Ancak atkı iplikleri kalındır. Kumaşın kumlu bir görünümü vardır. Kravat yapımında kullanılır.
- Krep: Özel olarak bükümlenmiş ipliklerle dokunur. Piyasada kreplerin çeşitleri vardır. Krep, jorjet, krep şap, bürümcük vb. gibi sıralanabilir.
- Kadife: Yüzeyi tüylü bir görünüme sahip havlı kumaşlara denir. Kadife kumaşın yüzü düz olduğu gibi desenli de olabilir. İpekten dokunan kadifeler manto, elbise ve benzeri yerlerde kullanılır.
- Desenli ipekler: Armürlü tezgâhlarda dokunan ipekli kumaşlara denir. Otoman, şantung, ipek dra, ipek kaşmir, ekose başlıca desenli ipekli kumaş çeşitleridir.
- Saten: Saten atlas dokuma tekniğine göre dokunur. Yüzü parlak ve kaygandır. Piyasada saten düşest, krep saten, basit saten gibi çeşitleri vardır.
- Fantezi ipekliler: Değişik tekniklerle örülmüş veya dokunmuş kumaşlardır. Fantezi ipeklilerden ajurlu ve jarse kumaşlar elbise, bluz ve iç giyimde kullanılır. Fantezi giyimde kullanılır. Eşarp olarak da kullanılmaktadır.

Bunların dışında korse ve kravat kumaşları özel olarak dokunur. Şemsiyelik kumaşlar da yapay ipekten yapılır.

- **Yünlü kumaşlar:** Giyimde ihtiyacın önemli bir kısmı yünlü kumaşlarla karşılanmaktadır. Bu kumaşlar diğerlerine göre, daha sağlıklı, esnek ve dayanıklıdır. Kolaylıkla şekle girebilir. Yünlü kumaşı tanımak için aşağıdaki deneyler yapılır:
  - **Yakma deneyi:** Yün, alevde eriyormuş gibi yanar ve alevden çekilince söner. Düğüm şeklinde kömürleşmiş bir artık bırakır. Yanık saç kokusu verir.
  - **Dokuma deneyi:** Yünlü kumaş avuç içinde buruşturulup bırakıldığında eski durumunu alır ve buruşmaz. Sıcak bir teması vardır.
  - **Mikroskop deneyi:** Yünlü kumaş lifleri balıksırtına benzer şekilde görülür.
  - **Asitlerin etkisi:** Yünlülere, sulandırılmış sülfürik asit soğukta etki edemez. Ancak kaynatılacak olursa, kimyasal değişime uğrar. Dayanıklılığını kaybeder.
  - **Bazların etkisi:** Yünler %2-5'lik sodalı suda kaynama derecesinde erir.
  -

Yünden yapılan başlıca kumaşlar şunlardır:

- **Lastikotin:** Kamgarın yün ipliğinden özel olarak dokunan bir kumaştır. Düz ve verev dokunanları vardır. Erkek elbisesi, tayyör, manto ve etek yapımında kullanılır.
- **Çuha:** Bez ayağı tekniğinde ve kalın ipliklerle dokunur. Ceket ve masa örtülerinin yapımında kullanılır.
- **Dra:** Çuhaya göre daha ince dokunan bir kumaştır.
- **Kastor:** Tüylü bir kumaştır. Tüyleyi yatırılmış ve yatırılmamış olanları vardır. Oldukça sağlamdır. Özellikle mantoluk olarak kullanılır.
- **Muflon:** Tüylü bir görünümü vardır. Parlak ve kalın bir kumaştır. Manto ve benzeri giysilerde kullanılır.
- **Fresko:** Kamgarın yün ipliğinden seyrek ve ince olarak dokunur. Yazlık giysilerde kullanılır.
- **Keçe:** Yün lifleri birbirlerine basınçla geçirilerek elde edilir. Kaliteli keçeler şapkacılıkta kabalari ise ütü masası hazırlamada ve çeşitli yerlerde kullanılır.
- **Loden:** Bez ayağı dimi ve triko şeklinde dokunan ve yüzü keçeleştirilen bir kumaştır. Keçesi havlandırılarak bir tarafı yatırılır. Böylelikle yağmur ve kardaki su damlaları kolayca kayar. Avcı ve bekçilerin kış giysilerinde kullanılır.
- **Serj (Şayak):** Dimi tekniği ile dokunmuş, tersi ve yüzü aynı, ince ve sık kumaştır. Üzerinde verev görünen çizgiler bulunur. Etek, tayyör ve pantolon yapımında kullanılır.
- **Gabardin:** Serjden daha kalın bir kumaştır. Sık dokunuşlu olup suyu geçirmez. Pardösü, manto ve tayyör yapımında kullanılır.
- **Sevyot:** Serj kumaşın hafif tüylü olanıdır.

- **Aba:** Dime ile dokunmuş oldukça kaba, yumuşak olmayan bir kumaştır.
- **Yün krep:** Fazla bükümlü ipliklerle dokunur. Oldukça dayanıklıdır. Dökümlü bir duruşu vardır. Elbise ve tayyörlük olarak kullanılır.
- **Alpaka:** Yüne tiftik karıştırılmasıyla parlak görünüm verilen kumaştır. Yazlık elbiselerde kullanılır.
- **Flafil:** Genellikle çizgili olan bir kumaştır. Erkek giysilerinde ve tayyörlük olarak kullanılır.
- **Tvid (Tüvid):** Orta ve kaba yünlülerden yapılır. Boğumlu ve renkli ipliklerle dokunan bu kumaşın kendine özgü güzelliği vardır. Tayyör, manto ve etekli olarak kullanılır.
- **Alpaka:** Yüne tiftik karıştırılarak parlak bir görünüm verilen, ince bir kumaştır.

Resim 2.1: Hürrem Sultan - Fatih koleksiyonu

- **Sentetik kumaşlar:** Dünyada olduğu gibi Türkiye’de de sentetik liflerin üretimi hızla artmaktadır. Günümüzde yapay liflerin kalitelerinde sürekli gelişmeler vardır. Sağlam ve buruşmaz olmaları, kolayca kuruyabilmeleri ve ucuz olmaları yapay liflerin tüketimini artıran önemli nedenlerdir. Teri emmeyişi ve kaynama olanağının bulunmayışı ise, bu liflerin iyi olmayan özellikleridir.

Sentetikleri tanımak için aşağıdaki deneyler yapılmaktadır:

- **Yakma deneyi:** Sentetikler alevde kıvrılarak eriyormuş gibi yanar. Boncuksu siyah, sert kömürleşmiş bir artık bırakır.
- **Islatma deneyi:** Sentetik kumaşlar ıslaklığı kabul etmez. Nem çekme özellikleri yoktur.
- **Mikroskop deneyi:** Yapay lifler mikroskopta oldukça düz olarak görünür.
- **Asit ve bazların etkisi:** Sentetik kumaşların elde edildiği lifler çok çeşitlidir. Bu nedenle asit ve bazların etkileri de farklılık gösterir.

Sentetiklerden yapılan başlıca kumaşlar şunlardır:

- **Naylon:** Sentetiklerin en eskisidir. Çabuk yanar. Oldukça serttir. Fazla ısıtmaz. Nem çekme özelliği olmadığından teri emmez, temizlenmeleri kolaydır. Çeşitli giysilerde kullanılır.
- **Tl:** Sert ve delikli bir grmm vardır. Diğer sentetik kumaşların özelliklerini gösterir (Fotoğraf 2.2).

Resim 2.2: Tl kullanılmış kostüm

- **Perlon:** Naylona göre daha geç yanar. Nem çekme özelliği yoktur.
- **Terilen:** Bu lifler; İngiltere’de terilen, Amerika’da dakron, Fransa’da tergal, Almanya’da diolen adları altında piyasaya sürülmüştür. Her türlü giyside özellikle etek, tayyör ve iamaşır yapımında kullanılır.
- **Madensel kumaşlar:** Madensel liflerden elde edilen kumaşlara denir. Bu grup içersindeki maddeler lif özelliği taşımamakla beraber dokumacılıkta özel amaçlar için kullanılmaktadır. Bunların başında asbest ve cam lifleri gelir. Asbest lifleri altın, gümüş, bakır, nikel gibi metallerden çekilen tellerle

karıştırılarak brokar tipi kumaş dokumalarında kullanılır. Nakışta kullanılan sim, sırma iplikleri bu liflerden yapılmıştır. Bu kumaşları tanımak ve ayırt etmek kolaydır. Herhangi bir deneye gerek yoktur. Bakıldığında kolayca anlaşılır. Madensel teller moda göre çeşitli ipliklerle bükülerek dokumacılıkta ve trikotajda kullanılır.

Madensel liflerden yapılan başlıca kumaşlar şunlardır:

- **Lame:** Madensel tellere diğer lifler karıştırılarak dokuma özelliği verilir. Böylelikle maliyet de ucuzlatılır. Bu tür ipliklerle dokunan kumaşlara lame kumaşlar denir. Fantezi giysilerde kullanılır.
- **Brokar kumaşlar:** Madensel tellere diğer lifler karıştırılıp atkı iplikleri yerine yer yer çizgi verilip desenlendirilerek dokunan kumaşlara brokar kumaşlar denir. Brokar kumaşlar da lame kumaşlar gibi fantezi giysilerde kullanılır.
- **Karışık kumaşlar:** Çeşitli liflerin karıştırılması ile elde edilen dokumalardır. Bu tür kumaşlar pamuk ve yün, pamuk ve ipek, pamuk ve keten, ipek ve yün veya doğal liflerle yapay liflerin karışımı ile kumaşların üretimine gidilmektedir.

Karışık dokumalardaki karışım, doku sırasında yapılmışsa lifleri tanımak kolaydır. Ancak bükme sırasında yapılan karışımları saptamak biraz zordur.

2.1.1.2. Kürk

- **Kürkün tanımı:** Tüyleri üzerinde kalmak üzere işlenmiş tabii ve çeşitli renklere boyanmış postlara kürk denir.

Üzerinden elde edildiği hayvanın tabii tüylerini, kıllarını, yünlerini olduğu gibi taşıyan ve sadece basit kurutma işlemi uygulanmış hayvan derilerine **post** denir. Memleketimizde kürkçülük eskiden bir zanaatken zamanla -gelişme sahası bulamadığından- eski önemini kaybetmiştir. Yurdumuzda kürkçülüğe, Cumhuriyetin ilanı ile önem vermeye başlanmıştır. Şimdi Tarım Bakanlığı'nın üretim çiftliklerinde, kürkü için ada tavşanı yetiştirilmektedir. Halen yurdumuzda; tavşan, sansar, tilki, sincap, zerdeva türleri bulunmaktadır. Çeşitli kostüm ve aksesuarların yapımında kullanılır.

Kürkünden faydalandığımız hayvanlar, sayılamayacak kadar çoktur. Bunların değeri tüylerinin yumuşaklığına, parlaklığına, sıklığına ve inceliğine göre değişir. Kürkler diğer giyeceklerden daha pahalıdır. Bunun nedeni:

- Daha dayanıklı olması,
- Vücudu diğer giyeceklerden daha iyi koruması,
- Elde ediliş zorluğu,
- Diğer giyeceklerden daha gösterişli oluşudur.

En iyi kürkler, çok soğuk memleketlerde yaşayan hayvanlara aittir. İklim etkisiyle bu tüyler daha sık, uzun ve incedir. Renkleri parlaktır. Sıcak bölgenin kürkleri yağlı ve kirli olur.

Resim 2.3: Kürkün giysi ve şapkada kullanılması

➤ **Kürklerin Kullanıldığı Yerler ve Korunması**

Kürklerin kullanma alanı oldukça geniştir. Zevklere ve ihtiyaca göre kürkler; manto ceket, kap, etol, şapka, çanta, yaka, düğme ve garnitür olarak kullanılır.

Güve ve böceklere karşı koruyucu olarak; kürkler dövülmeli, naftalin vs. hatta karbon sülfür, madeni esanslar, formol ve iki klorlu benzole batırılmış pamukla tamponlanmalıdır. Naftalin gibi toz ilaçlar, küçük torbalar içinde kürklere konur (Naftalin tozları, kürklerin arasına yapışmaması için torbalarla konur.). Kürklerin yüzeyi benzine batırılmış tamponla temizlenir. Benzin kürkün derisine geçmemelidir (Derisinin bozulmaması için).

2.1.1.3. Deri

➤ **Derinin tanımı:** Üzerinde kılları çeşitli yollarla giderilen ve bazı kimyasal, teknik işlemler uygulanarak elde olunan postlara deri denir.

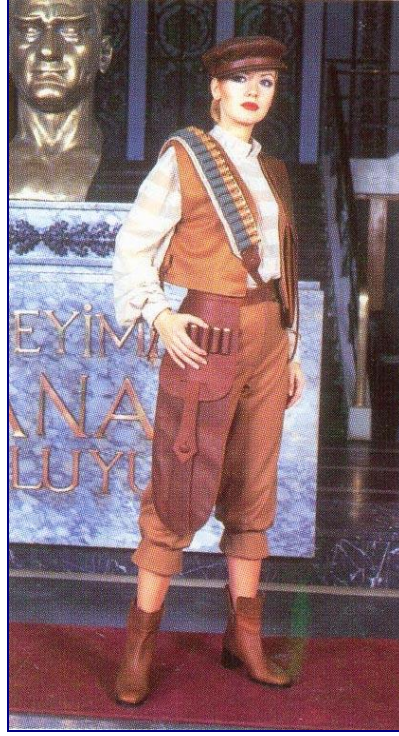
Eski zamanlarda özel bilgilere dayanarak yapılan dericilik, 18. yüzyılın ortalarında ilerlemeye başlamıştır. Derinin en değerli yeri sırtıdır. Derinin kıymeti; hayvanın cinsi, yaşı, bakımlılığı, erkek ve dişi oluşuna göre değişir.

Ham derinin kan, yağ ve sinirden oluşan kısımlardan temizlenir. Derinin bileşimini; jelâtin, kreatin, elastin vs. maddeler meydana getirir.

➤ **Derilerin elde ediliŖi:** Modern dericilikte deriler elde ediliŖlerine göre 3 büyük grupta toplanır:

- Alt deriler (kŖele, kayıŖlık)
- Yüz deriler (vidala, glase, rugan, set)
- Lüks deriler (eldiven, antalık, elbiselik, mobilyalık)

Dericilikte kullanılan ham deriler; sığır, dana, boğa, inek, öküz, at, keçi, koyun, kuzu ve oğlaklardan elde edilir. Hayvanın kesiminden sonra bıçakla zedelenmeden sıyrılan deriler, kullanılabileceğine kadar özenle korunmak ister. Ham deriler, sineklerin yemesine ve bakterilerin parçalanmasına imkn verilmeden tuzlanarak veya kurutulularak saklanır.

Resim 2.4: Atatürk Koleksiyonundan

Suni deriler: GrnŖ olarak tabii deriye benzer. Suya dayanıklıdır. eŖitli eŖya yapımında kullanılır. Suni deri yapımında ilkel madde olarak pamuklu dokumalar, bitkisel lifler, artık deri talaŖları kullanılır. Hint yağı ve boya maddesinden meydana gelen alkollü eriyikte, ilkel maddeler iyice donana kadar bekletilir. Daha sonra sıcak preslerle dzleŖtirilip deri deseni verilir. Piyasada eŖitli isimlerle satılır. Hakiki deri kadar kullanıŖlı değildir ama ucuz olmaları tercih sebebidir.

2.1.2. Mamul Maddeler

Kostüm ve aksesuarlarda kullanılan malzemeleri iki gruba ayırabiliriz:

- Giysilerde ve aksesuarların yapımında kullanılan yardımcı malzemeler; düğme, fermuar, fermejüp, toka,agraf, lastik, iplik, cırt bant, tela, etiket vb. mamul maddelerdir.

Düğme: Giyim ve çeşitli eşyaların iki ucunu tutturmada kullanılan kapatıcıya düğme denir. Giyim özelliklerine göre mantoluk, bluzluk, elbiselik olarak adlandırılan düğmeler çeşitli renk, biçim ve desende satılır.

Fermuar: Giysiyi rahatlıkla giymek ve çıkarmak için takılan, birbirine geçebilen dişler yardımı ile birleştirilen malzemedir. Çok çeşidi vardır. Kostümlerde çeşitli uzunluklarda gizli ve normal fermuar kullanılır.

Fermejüp: Halk arasında çıtçıit diye bilinir. Çıtçıit, üzerinde dikili bulunduğu eşyanın iki kenarını birbirine geçerek bağlamaya yarayan iki parçalı metal veya plastik tutturmalıktır. Her iki parçanın üzerinde kumaşa ayrı ayrı dikilmesini sağlayan delikleri vardır. Fermejüplerin iyi cinsleri paslanmayan çelikten yapılırlar. Rengi siyah ve beyazdır. Kullanacağı yere göre bu renklerden biri tercih edilir.

Tokalar: Kemer ve benzeri eşyaların iki ucunu birbirine bağlamaya yarayan çeşitli şekillerdeki gereçlerdir. Tokalar tutturmalık olarak kullanıldığı gibi aynı zamanda süs olarak da kullanılır. Kumaşa veya modele göre spor veya fantezi olanlar tercih edilir.

Agraflar: Giyim eşyalarının gerekli yerlerini birleştirmeye yarar. Çengelli ve halkalı kısım olmak üzere iki parçadan meydana gelir. Çengelli kısmı halkanın içine girip kapatma işlemini yapar.

Lastik: Giysilerin düşmesini önlemek için üst kısmına gelecek biçimde geçirilen esnek, ince, kauçuktan yapılmış şerit ya da iptir.

İplik: Çekime tabi tutulmuş, istenilen ölçülere getirilmiş, istenilen büküm ve kat verilmiş, genel anlamda kullanıma hazır lif topluluğuna iplik denir.

Cırt bant: Ayakkabı, çanta ve çeşitli giysilerde rahat giymek, bir tarafı diğer tarafa birleştirmek için kullanılan şerittir. Piyasada farklı isimlerle tanınabilir.

Etiket: İçeriğini, fiyatını, varacağı yeri vb. yi belirtmek üzere bir mal (nesne, eşya) üzerine konulan fiş, tutturulan marka ve bakım işaretlerinin yer aldığı parçadır.

Tela: Manto, pardösü, tayyör, ceket, gömlek gibi giysilerin göğüs, yaka, sırt, kol ağzı, etek ucu ve manşetlerine yerleştirilen apreli kumaşlardır. Giysilerin net ve güzel bir görünüm sağlaması, formunu koruması için tela kullanılır. Telâ, giysilere iki kumaş veya kumaşla astar arasına dikme işlemi yapılırken yerleştirir. Tela, İtalyanca'dan dilimize geçmiştir.

- Kostüm ve aksesuarı süslemede kullanılan yardımcı malzemeler; boncuk, stras, inci, rafya, sim, sırma, tırtıl, kordon, kordone, filoş (floş), ibrişim, çamaşır ipeği, mulne, pamukaki, merserize iplikler, koton, kukalar, yün iplik, orlon iplik, sentetik iplikler, harçlar ve şeritlerdir.

Boncuk: Sedef, cam, tahta, plastik, porselen veya çeşitli taşlardan yapılmış, ortası delik, çoğu yuvarlak ve renkli süs tanesidir. Boncuk, saraylarda yapılan işlerde ve giyim süslemelerinde kullanılmak için altın, gümüş, kehribar, mercan gibi kıymetli madenlerden

yapılırdı. Günümüzde, ucuz olduğu için daha çok plastik ve cam boncuk yapımına yer verilmektedir.

Stras: Sözlük anlamı değerli taş ve elmas taklididir. Ancak bazı kaynaklarda ilk defa Joseph Stras adında bir Alman kuyumcu tarafından yapıldığı için bu isimle anıldığı yazılmaktadır. Straslar suni taşlardır. Pırlanta gibi işlenmiştir. Silisik asit tuzu, potasyum, boraks, beyaz arsenik, alüminyum ve kurşun oksitten yapılmıştır. Renksiz olanlarının bileşimine metal oksitler ilave edilerek çeşitli renklerde yapılanlar vardır.

İnci: İstiridye ve bazı kabuklu deniz hayvanlarının içinden çıkan ve daha çok mücevher, süs eşyası olarak kullanılan, küçük yuvarlak, yüksek değerli, sert, sedef rengindeki taneciklerdir. İşlemede kullanılan inciler, suni incilerdir. Memleketimizde alabalık adı ile bilinen balığın pulları amonyağa konarak balık gümüşü elde edilir. Camdan boncuklar bu sıvıya batırılarak hakiki inciye benzeyen suni inciler yapılır. Genellikle piyasada diziler halinde satılır. Sanayide kullanılan inciler bu incilerdir.

Rafya: Madagaskar'da yetişen hurmagiller familyasından bir ağaçtır. Lifleri dokuma, hasırcılık ve bahçecilikte kullanıldığı gibi şapka, çanta örümünde ve giyim süslemesinde de oldukça yer verilen bir gereçtir. Islatılıp yumuşatılarak her türlü işleme yapılabilir, her renge boyanır. İşlemede, liflerin katları ayrılarak da kullanılabilir. Günümüzde tabii rafyanın yerini suni rafya almıştır. Tabii rafya gibi dayanıklı olmamakla beraber kullanılmasının kolaylığı, piyasada daha ucuz satılması ve çeşitli renklerinin bulunması nedeniyle tercih edilmektedir.

Tırtıl: İnce sırma tellerinin helezon şeklinde bükülmesinden meydana gelmiştir. Köşeli ve yuvarlak şekilde sarı veya gümüş renkleri de bulunur. Daha çok gece elbiselerinde pul, boncuk gibi malzemeye kullanılır.

Kordon: Birçok ipliğin bir arada makine veya elde bükülmesiyle yapılan bir cins kaytandır (yün, ipek, kordone, filoş, merserize, orlon iplikleri).

Kordone: Sim, sırma veya ipek ipliklerinin bükülmesi ile hazırlanan ve el işleminde kullanılan ince kordondur. Üç katlı ipek ipliğidir.

Filoş (Floş): Selülozdan yapılan, suni, bükümsüz ve parlak ipliklidir. Trikotaj sanayinde kullanılan gevşek ipliklidir.

İbrişim: Bükülmüş ince ipek ipliklidir. Piyasada gramla, çile ve masuralar halinde satılır. İki katlı ve sağlamdır. Daha çok dikiş uygulamalarında kullanılır.

Çamaşır İpeği: Kadın ve çocuk çamaşırlarını (iç giyim) işlemek için hazırlanmış ipektir. Daha önceleri iç çamaşırların süslenmesinde kullanılması, bu ismin verilmesine neden olmuştur. Çamaşır ipeği ile her türlü eşyaya süsleme ve dikiş yapılmasına rağmen isim aynı kalmıştır. Çileler halinde satılır. Az bükümlü ve altı katlıdır. Katları rahatlıkla ayrılır. İstenirse bu katların bir veya iki katı ayrılarak işleme yapılabilir.

Mulne: Pamuktan yapılmış, iki katlı, hafif parlak ve az bükümlü bir ipliklidir. Genellikle sarma işlemelerinde kullanılır. Çileler halinde satılır. Çok çeşitli renkleri vardır.

Sim: İpek veya renkli pamuklu ipliğin üzerine ince yassı madeni teller sarılarak yapılan ve kumaş üzerine işlemede kullanılan sarı, gümüş renkli madeni ipliklidir.

Sırma: Altın yaldızlı veya yaldızsız ince gümüş teldir. Sırma ince ipliklerle işleme yapıldığı gibi süslü, burmalı örgülerle de elde edilir. Sim ve sırma ipliklerini rutubetten, her türlü kokudan uzak tutmak gerekir. Aksi halde hemen kararır. Ayrıca sim ve sırma işlerinin üst üste gelmemesi için aralarına kâğıt konmalıdır.

Merserize iplikler: Pamuk ipliğinin merserize edilmiş halidir. Büyük çileler ve kukalar halinde satılır. Çok sağlam iplik türüdür. (Merserize, kimyasal ilaçlarla pamuk ipliğinin ipek gibi parlak hale getirilmesidir.)

Koton: Pamuktan yapılmış biraz kalınca bir iplik türüdür. Çeşitli renklerde çileler halinde satılır. Basit işleme iğneleri uygulamalarında çok kullanılır.

Kukalar: Ketenden yapılmış, oldukça sağlam iplik cinsidir. Çeşitli numara ve renklerde kukalar halinde satılır. Dantel ve çapraz iğne işlemelerinde çok kullanılan iplik türüdür.

Yün iplik: Yünden yapılır ve trikotaj sanayinde çok kullanılır. Şerit, kordon ve bazı işleme iğneleri uygulamalarında da yer alır.

Orlon iplik: Poliakrilonitrilden yapılmış sentetik elyafır. Görünüşü ve ele gelişi ipeğe benzer, içinde hava boşlukları olduğu için ısıyı çok iyi yalıtır. Ancak piyasada satılan orlonlara çeşitli maddeler karıştırıldığından ipeğimsi özelliği kaybolmaktadır.

Resim 2.5: Süsleme malzemeleri kullanılarak işleme tekniği ile yapılmış kostüm

Sentetik iplikler: Naylon cinsi ipliklerdir. İşlemeye elverişli değildir. Çok sağlamdır. Boncuk dikişlerinde kullanılır. Masura ve makaralar halinde çeşitli renklerde satılır.

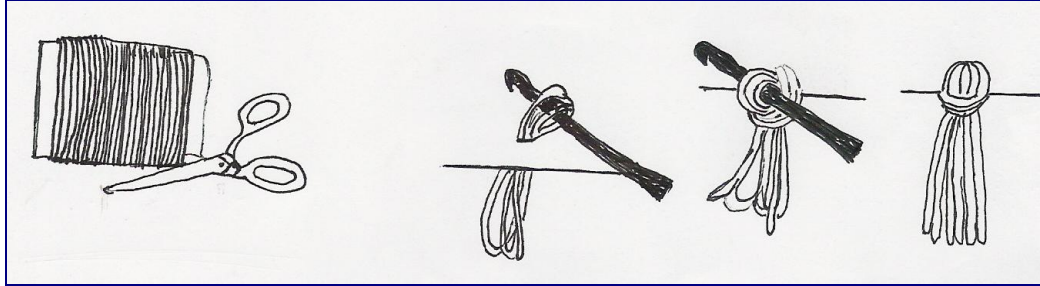
Harçlar: Sim, sırma, renkli iplikler, merserize ile fabrikasyon olarak işlenen veya örülen yassı şeritlerdir. Tek olarak veya işleme iğneleri ile karıştırılarak değişik işlemler elde edilebilir.

Şeritler: İpek, yün, ketenden dokunan dar ve yassı kordonlardır. Metreler halinde satılır. Düz sutaşı, işlemeli sutaşları bunlardan birkaçıdır.

Yukarıdaki malzemeler kullanılarak yapılan süslemeler 3 grupta yapılır:

1. İşleme Tekniği ile Yapılan Süslemeler

Saçak: Bazı kumaşların kenarlarındaki iplik salkımlarıdır. Saçak kumaş kenarından taşan atkı veya çözgü iplikleri düğümlenerek veya bağlanarak elde edilir. Saçak kullanılacak kumaş cinsine göre, yün, orlon, filoş, kordone, ipek iplik, çamaşır ipeği veya kumaşın ipliği çekilerek kumaşın üzerine yapılır. Genellikle örtü kenarlarına uygulanır. Günün modasına göre giysilerin kol ağzı, kup yerleri, etek ve yaka kenarlarına süsleme olarak kullanılır. Saçaklar Kastamonu düğümü ile bağlanıp zenginleştirilir. Düğümler, küçük boncuk pul, tahta boncuk, göz boncuğu gibi malzemelerle süslenir, böylece düğümlere değişik görünümler kazandırılabilir.

Şekil 2.1

Şekil 2.2

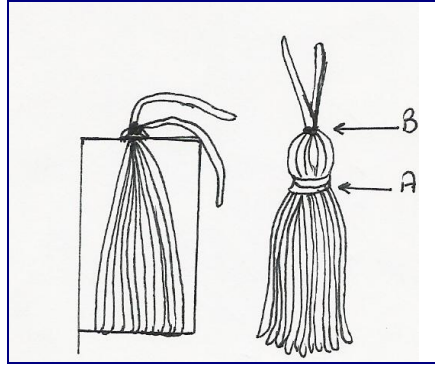
Şekil 2.3

Şekil 2.4

Saçak yapmak için:

1. İstenilen saçak boyunda sert bir karton veya mukavva kesiniz.
2. Saçak yapılacak ipliği kartona düzgün bir şekilde sarınız.
3. Sarılan iplikleri kartondan makasla keserek çıkarınız (Şekil 2.1.).
4. İstenilen kalınlıkta iplik olarak tığla kumaşın kenarına geçiniz (Şekil 2.2).
5. Saçak ipliklerini ilmik içinden geçirip sıkıştırınız (Şekil 2.3.).
6. Saçak uçlarını makasla keserek düzeltiniz (Şekil 2.4).
7. Saçaklara istenilen bağlama işlemini uygulayabilirsiniz.

Püskül: Model özelliğine göre bazı noktalara süs olarak takılan saçak biçimindeki iplik demetidir. Püskül her türlü iplikle yapılabilir. Kumaş cinsine göre iplik cinsi ayarlanır. Kumaşın atkı ve çözgü iplikleri çekilerek püskül yapılabilir. Püsküller kemer ve bağlama iplerinin uçlarını veya giyimleri süsleme amacı ile yapılır.

Şekil 2.5

Şekil 2.6

Püskül yapmak için:

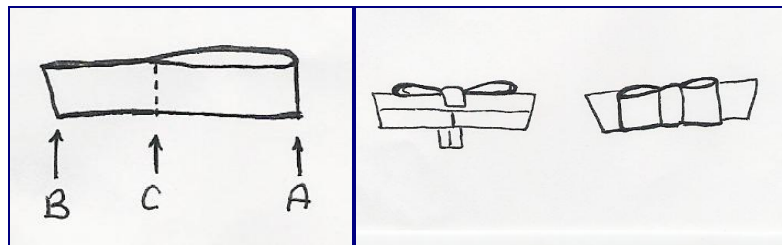
1. Saçak yapımında olduğu gibi istenilen boyda sert bir karton veya mukavva kesiniz.
2. İstenilen püskül kalınlığı kadar ipliği kartona muntazam sarınız.
3. 20–25 cm uzunluğunda bir ipliği kartona sarılı ipliklerin arasından geçirerek bir ucunu bağlayınız (Şekil 2.5.)
4. İplik bağlanan noktadan aşağıya doğru biraz (2–3 cm) A'ya inerek bir iplikle birkaç sıra sarınız (Şekil 2.6.).
5. Sarılan ipliği yorgan iğnesine geçirerek püskül arasından geçirip tutturunuz.
6. Püskülün sarkan uçlarını makasla kesip düzeltiniz.
7. Bağlama ipliğini istenilen yere tutturunuz.

Not: Püskül ucunun daha kabarık ve top şeklinde olması istenirse;

- Püskül uçları B'den, A'ya doğru sarkıtılıp bağlanır.
- Püskül uçları tekrar aşağıya sarkıtılıp A noktasından yeniden sıkı sıkı sarılır.
- Daha büyük bir top şekli elde etmek için A-B arasına iplik sarılmış karton veya boncuk kullanabilirsiniz.

2. Dikiş Tekniği ile Yapılan Süslemeler

Fiyonklar: Fiyonk kurdele veya şerit halinde kumaşın kelebek biçiminde bağlanmış şeklidir. Kadın ve çocuk giyimlerinde çok kullanılan süsleme gerecidir. Erkek giyimde kravat yerine kullanılır. Bağlanış biçimlerine göre isim alır.

Şekil 2.7

Şekil 2.8

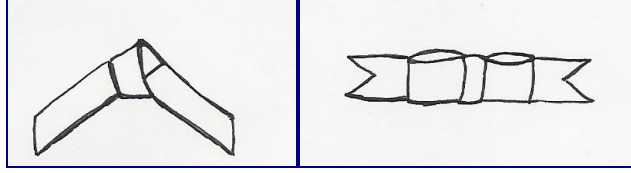
Şekil 2.9

Fiyonk yapmak için:

1. Fiyonk boyunun üç katı kadar şerit veya kurdele kesiniz.
2. Şeridi ikiye katlayınız.
3. Kat yerinden sola doğru A-B arası $1/2+2$ cm'yi A'dan sola işaretleyiniz (Şekil 2.7).
4. İşaretlenen C noktasını dikişiniz.
5. A noktasını C noktasına getirerek yerleştiriniz ve tutturunuz.
6. Şerit genişliğinin iki katı uzunluğunda şerit kesiniz.
7. Bandın uçları terste kalmak üzere C noktasına geçirip tutturunuz (Şekil 2.8).
8. Uçlarını vev keserek fiyongu tamamlayınız (Şekil 2.9).

Çeşitli Fiyonk Örnekleri

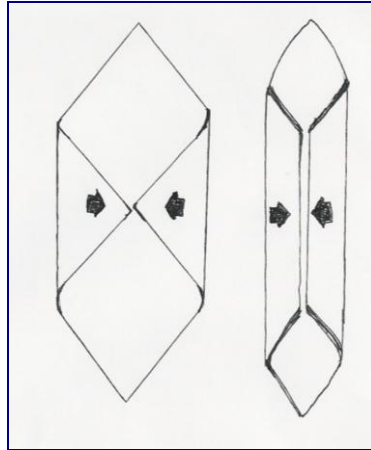
Şekil 2.10: Şapkacı fiyongu

Şekil 2.11: Doktor fiyongu

Eşarp Bağlamalar: Eşarp ve fular, giyimın tamamlayıcısıdır. Çeşitli bağlama şekilleri vardır.

Düğümlü bağlama: Bu bağlama şekli daha çok kare ve dikdörtgen eşarplara uygulanır.

Düğümlü bağlama yapmak için:

Şekil 2.12

Şekil 2.13

1. Eşarın iki ucunu ortada birleştirecek şekilde üç katlayınız (şekil 2.12).
2. Çok büyük eşarplarda Şekil 2.13'teki gibi uçları önce tersine kıvrıp, sonra üç katlayınız.
3. Eşarın bir ucunu düğümleyiniz (Şekil 2.14).
4. İkinci ucu düğümü içinden yukarıdan aşağıya doğru geçiriniz (Şekil 2.15).
5. Düğümü biraz sıkıştırınız, aradan geçen ucu aşağıya sarkıtınız (Şekil 2.16).
6. Aşağı sarkan ucu boyun çevresinin içinden ve yukarıdan aşağıya doğru geçiriniz (Şekil 2.17).
7. Geçirilen ucu düzelterek bağlamayı tamamlayınız (Şekil 2.18).

Şekil 2.14

Şekil 2.15

Şekil 2.16

Şekil 2.17

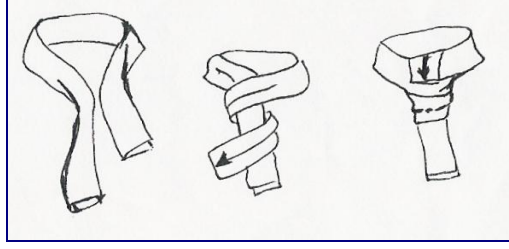
Şekil 2.18

➤ **İlmekli bağlama/ Kravat bağlama:** İnce uzun eşarpların bağlamasında kullanılır.

İlmekli bağlama/ kravat bağlama için:

1. Eşarın boydan ikiye katlayınız.
2. Bir kenarı daha uzun bırakınız (Şekil 2.19).
3. Uzun kenarı, kısa kenara iki defa sarınız (Şekil 2.20).
4. Uzun kenarı boyun çevresinden geçirerek bağlamanın içinden yürütünüz (Şekil 2.21).

İki ucunu çekerek bağlamayı yerleştirip tamamlayınız.

Şekil 2.19

Şekil 2.20

Şekil 2.21

Fular bağlama: Fuların sözlük anlamı; eşarp, kadın veya erkek boyun atkısı ve elbise yapımında kullanılan ipek ve ya yarı ipek ince kumaştır.

Fular bağlama için:

1. Fuların iki ucunu birbirinden geçiriniz.
2. Boyun içinden geçen ucu aşağıya doğru sarkıtınız.
3. İki ucu eşitleyerek bağlamayı düzeltiniz.

3.Hazır Gereçlerle Yapılan Süslemeler

Teknolojinin ilerlemesine paralel olarak makine işlemleri ve hazır gereçlerle yapılan süslemeler gün geçtikçe artmaktadır. Özellikle gelişmiş ülkelerde el işlemeciliğinin yerini makine ve hazır gereçlerin aldığı görülür. Ekonomik olmaları tercih sebebidir. Günün modasına ve şartlarına göre hazır gereçler de çeşitlilik gösterir. Bu gereçler şekillendirilerek veya düz olarak pili, nervür, biye, büzgü gibi süsleme iğneleri ile birlikte kostümlerde kullanılır.

Hazır gereçler genel olarak şöyle sıralanabilir:

1. Sutaşları
2. Kurdeleler
3. Danteller
4. Şeritler
5. Kordonlar
6. Harçlar

Sutaşları: Giyim süslemede kullanılan çeşitli kalınlıkta ve çeşitli şekillerde makine tezgâhlarında dokunan veya elle örülmüş kaytan şeritlerdir. Genellikle çocuk giyimi süslemelerinde çeşitli işleme iğnesi ile süslenerek uygulanır. Şekillerine göre isim alır.

Kurdele: Kurdele ismi İtalyanca “cordelle”dan gelmiştir. Giyim süslemede veya bir şeyi bağlamada kullanılan kumaş şerit demektir. Kurdeleler dokunuş biçimlerine veya dokuma ipliklerine göre isim alır.

Kurdeleler değişik genişliktedir. Bağlama veya süsleme çeşidine göre seçim yapılır. Bağlama veya çeşitli büzgü ve şekil verilerek uygulanır.

Hazır danteller: Makine tezgâhlarında dokunan çeşitli şekiller vardır. En çok kullanılan dantel çeşitleri genel olarak aşağıdaki şekilde sıralanabilir.

Şeritler: Çeşitli iplik veya liflerden örülen veya dokunan, yassı, dar, uzun kumaş parçasıdır. Bir çeşit ince ve dar kurdeledir. Bunlar da dokuma ipliklerine göre isim alırlar.

Kordonlar: Kordonlar ince ve kalın olarak çeşitli ipliklerle makine veya elle bükülerek hazırlanır.

Harçlar: Desenli, desensiz simli ve iplik cinsleri ile pul, boncuk katsın taşlarla süslü olanları vardır.

2.2. Malzeme Seçerken Dikkat Edilecek İlkeler

Kostüm ve aksesuar malzemelerinin seçimi tasarım aşamasında başlar ve ürün son şeklini alana kadar da süreç devam eder.

Kostüm malzemesi seçerken dikkat edilecek esaslar:

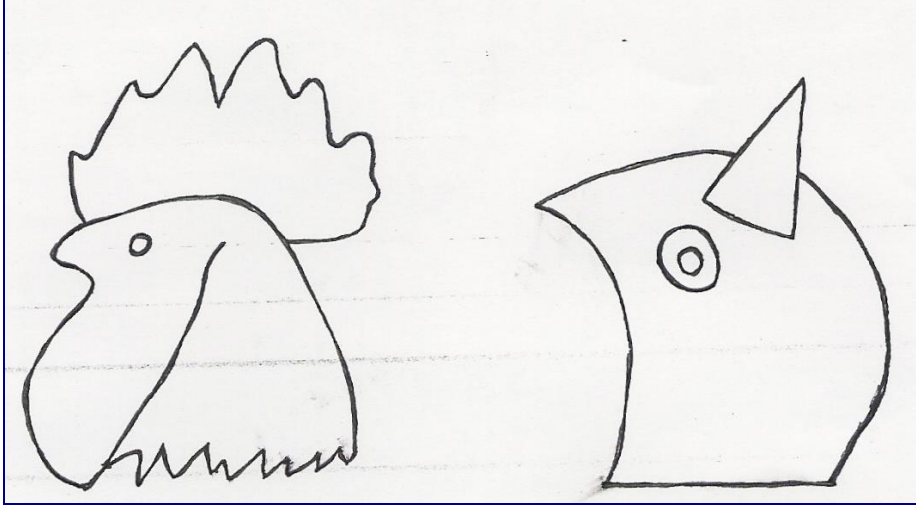
- Giysi için seçilecek ham maddeler modele, amaca uygun ve ekonomik olmalıdır.
- Seçilen ham maddeye uygun (fermuar, tela, düğme, ip, lastik vb.) malzemeler seçilmelidir.
- Kostümün karakter özelliklerine uygun süsleme malzemeleri seçilmelidir.
- Kostümün renk ve desen özellikleri kostümün karakteristik özelliklerine uygun olmalıdır.
- Kolay temizlenmeli, rahat giyilip çıkartılmalıdır.

Kostüme uygun aksesuar seçiminde dikkat edilecek esaslar:

- Kostüme uygun aksesuar seçerken karaktere göre, basit, kullanışlı fakat değişik görünümde olanı seçilmelidir.
- Birçok kostümle beraber kullanılacak özellikte, büyüklük ve küçüklüğü (oranları) iyi seçilmelidir.
- Aksesuarların renkleri kostümle uymasına dikkat edilmelidir.
- Kolay temizlenebilmelidir.
- Modası çabuk geçmemeli, şekli çabuk bozulmamalıdır.

2.3. Basit Kostüm ve Aksesuar Çalışmaları

Aşağıda verilen başlıklar örnek olması anlamında düşünülmüştür. Yapılacak canlandırmada karakteri canlandırılacak varlığın özellikleri kostüm ve aksesuarlarda verilebilir. Bunlar hareket ve konuşmalarla desteklendiğinde daha güzel etkinlikler ortaya çıkacaktır. Şekil 2.22-23'ü inceleyiniz.

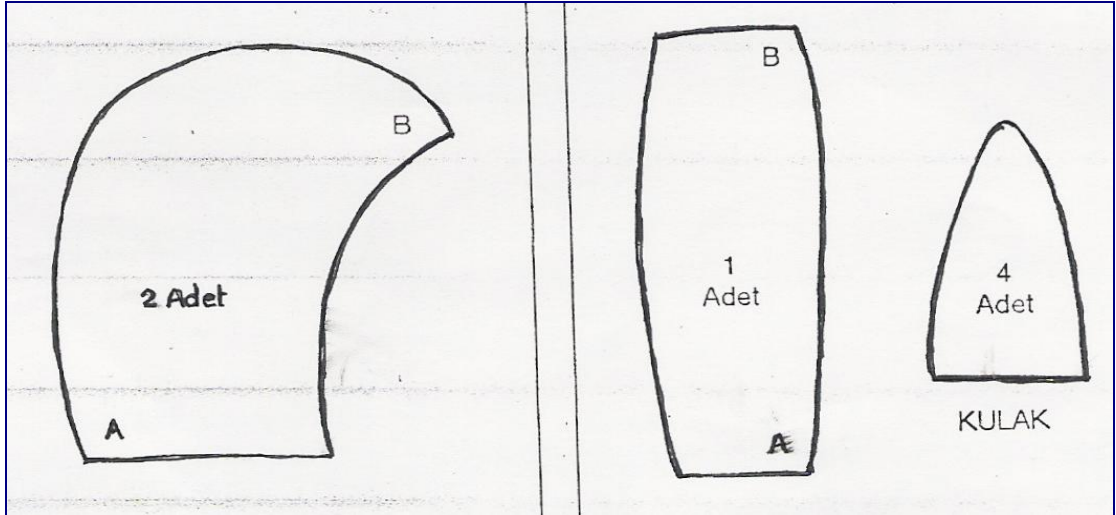

Şekil 2.22: Horoz başlığı

Şekil 2.23: Cıvciv başlığı

➤ **Basit Kostüm Yapımının İşlem Basamakları**

1. Örnek olarak cıvciv başlığını yapalım.
2. Kalıpları giyecek kişinin ölçülerinde (büyütüp, küçültülerek) olmasına dikkat ederek çiziniz (Kalıbımız 3 parçadan oluşmakta, bunlar baş, ara parça ve kulaktır.).
3. Kâğıttan kesilen kalıbı kumaşın tersine ekonomik şekilde yerleştiriniz. Kulak iki adet olacağından kumaş katından iki tane kesilmelidir (Kulakların iç ve dış kısımlarını farklı renklerde kesebilirsiniz.). Baş ara parçada bir adet olacağından tek kattan kesebilirsiniz. Baş kalıbı, kumaş katından bir adet kesilmelidir (Kalıba pay vermeyi unutmayınız.).

Şekil 2.24: Baş kalıbı

Şekil 2.25: Baş ara parçası,

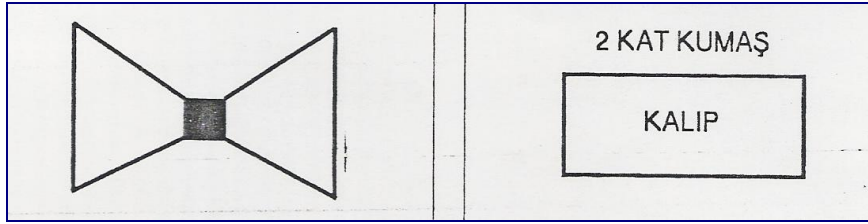
Şekil 2.26: Kulak

1. Baş kalıbının arasına ara parçayı koyup tersinden makine çekiniz veya elde tutturunuz.
2. Kulakları renkleri farklı olanlarla ikileyip kumaşın tersinden başlığa takılacak kısım açıkta kalacak şekilde makine çekiniz veya elde tutturunuz.
3. Kulakların yerini belirleyip kulaklarınızın bir parçasını başlığa tutturunuz. Paylarını içine alarak diğer parçayı üzerine kapatıp baskı yapınız veya makine çekiniz (Aynı renklerin içine gelmesine dikkat ediniz.).
4. Göz yerini işaretleyip iplik veya hazır göz dikerek kostümünüzü tamamlayınız.
5. Başlığınızı ütüleyip giyilecek hale getiriniz.

➤ **Basit aksesuar yapımı:** Aksesuar örneği olarak papyon yapımı verilmiştir.

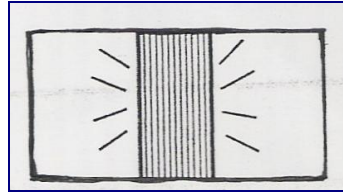
İşlem Basamakları

1. Kumaş olarak kadife, saten türü kumaşlar düşünebilirsiniz.
2. Papyonunuzun büyüklüğünü belirleyip kâğıttan dikdörtgen bir kalıp hazırlayınız.
3. Kumaşı tersinden iki kat olarak seriniz ve kalıbınızı üzerine koyunuz. Dikiş paylı olarak kumaşı kesiniz.
4. Kenarlarında dikip çeviriniz (Dikdörtgenin küçük bir yerinde açıklık bırakmanız gerekir çevirebilmek için).

Şekil 2.27: Bitmiş papyon

Şekil 2.28: Kalıp

Şekil 2.29

1. Bıraktığınız açıklığı tutturunuz.
2. Şekil 2.29'da görüldüğü gibi 1'cm genişliğinde bir lastik geçirerek bütünüze ve lastiği arkadan tutturunuz.
3. Boyun ölçüsünde bir başka lastiği papyonun arkasından geçecek şekilde tutturunuz.

UYGULAMA FAALİYETİ

Eğlence hizmetleri departmanında, gece programında düzenlenecek olan haftanın prens ve prensesi yarışması etkinliğinde, kullanılacak olan prens ve prenses karakterlerine uygun kostüm ve aksesuarları belirleyiniz. Prens ve prenses karakterlerine uygun kostüm ve aksesuar tasarımlarını ve kullanılacak malzemeleri içeren proje dosyası hazırlayınız.

İŞLEM BASAMAKLARI	ÖNERİLER
➤ Kostüm ve aksesuarı araştırınız.	➤ Çevrenizdeki kostüm tasarlayan ve üreten işletmelere giderek bilgi toplayınız. ➤ Kostüm ve aksesuarların eğlence hizmetleri departmanındaki yeri ve önemini araştırınız.
➤ Kostüm yapımına uygun malzemeleri araştırınız.	➤ Kaynak tarama yöntemini kullanınız. ➤ Araştırmacı olunuz. ➤ Seçtiğiniz kostümlerin fotoğraflarını bulunuz veya çekiniz. ➤ Kostüm malzemesi üreten atölyelere gidiniz .
➤ Aksesuara uygun malzemeleri araştırınız.	➤ Çevrenizdeki işletmelerdeki kostüm üretim atölyelerini inceleyiniz. ➤ Kullanılan aksesuarları inceleyerek fotoğraflayınız. ➤ Not alınız. ➤
➤ Elde ettiğiniz verileri sunu haline getiriniz.	➤ Elde ettiğiniz bilgileri bütünleştiriniz. ➤ Elde ettiğiniz bilgileri dosyalayınız.
➤ Sınıf/atölye ortamında sunu yapınız.	➤ Proje dosyası hazırlayınız. ➤ Sunu yaptıktan sonra arkadaşlarınızla değerlendirme yapınız.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Bu faaliyet sonunda kazandıklarınızı aşağıdaki soruları cevaplandırarak ölçünüz.

Bu faaliyette kazanmış olduğunuz bilgileri kontrol etmeniz için aşağıdaki ifadelerden doğru olanların başına D, yanlış olanların Y işaretleyerek değerlendiriniz.

Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise D, yanlış ise Y yazınız.

1. ( ).Kürk, deri ve kumaşlar kostüm ve aksesuar yapımında kullanılır.
2. ( ).Patiska, basma, divitin gibi kumaşlar ipekli kumaşlara örnektir.
3. ( ).Bitkisel liflerden elde edilen keten ve pamuk yakıldığında az kül bırakıp yanık kâğıt kokusu verir.
4. ( ).Yünlü kumaşlar sağlıklı ve dayanıklı olmayışlarından dolayı fazla kullanılmaz.
5. ( ).İpekli kumaşlar fantezi gece elbiseleri, bluz, etekler ve eşarp yapımında kullanılmaktadır.
6. ( ) Sentetik kumaşlar nem çekmez.
7. ( ).Kürklerin değeri tüylerinin parlaklığına, sıklığına ve inceliğine göre değişir.
8. ( ).Rugan, süet, kösele kürklerin en iyi örneklerindedir.
9. ( ) Deriler elde ediliş özelliklerine göre alt deriler, yüz deriler ve lüks deriler diye gruplanır.
10. ( ) Kostüm ve aksesuarlarda kullanılan düğme, fermuar, tokalar, agraflar, lastik ve iplik gibi malzemeler kostüm ve aksesuarın dikim aşamasında kullanılır.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise “Modül Değerlendirme”ye geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyarak doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi giysileri tamamlayan unsurların bütünüdür?
A) Kostüm
B) Takı
C) Aksesuar
D) Ayakkabı
2. Aşağıdakilerden hangisi genellikle su geçirmez kumaştan yapıp, yağmur ve güneşten korumak için kullanılan aksesuarlardır?
A) Ayakkabı
B) Peruk
C) Şapka
D) Şemsiye
3. Aşağıdakilerden hangisi kostüm ve aksesuarların birey üzerindeki etkilerinden biri değildir?
A) Fiyat özelliği
B) Model özelliği
C) Renk özelliği
D) Kumaş ve desen özelliği
4. Şekildeki işaretin anlamı aşağıdakilerden hangisidir?
A) Yıkama yapılmaz
B) Klorla ağartılmaz
C) Kurutma yapılmaz
D) Kuru temizleme yapılmaz
5. Aşağıdaki maddelerden hangisi kostümlerin saklanması için kullanılan bir ilaçtır?
A) Alkol
B) Oksijenli su
C) Naftalin
D) Tiner
6. Özellikle kışın kullanılan sağlıklı, dayanıklı, esnek ve çabuk şekle giren kumaşlar aşağıdakilerden hangisidir?
A) Pamuklular
B) Sentetikler
C) Ketenler
D) Yünlüler

7. Kurdele veya şerit halinde kumaşın kelebek biçiminde bağlanmış şeklidir ifadesi aşağıdakilerden hangisidir?
A) Ponpon
B) Fiyonklar
C) Püskül
D) Saçak
8. Aşağıdakilerden hangisi dikiş tekniği ile yapılan süslemelerden biri değildir?
A) Büzgüler
B) Fiyonklar
C) Pililer
D) Püskül

KONTROL LİSTESİ

Beş değişik hayvan karakterini içeren bir aktivite belirleyiniz. Bu aktivite içerisindeki karakterlerin kostüm ve aksesuarlarını içeren resimleri dergi, internet, katalog vb kaynaklardan temin ediniz. Bu kostüm ve aksesuarlara uygun malzeme tespiti yaparak dosya oluşturunuz.

Yaptığınız bu uygulama kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri **Evet**, kazanamadığınız becerileri **Hayır** kutucuğuna (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ		Evet	Hayır
1.	Beş değişik hayvan karakterini belirlediniz mi?		
2.	Karakterlere uygun kostüm resimlerini buldunuz mu?		
3.	Kostüm malzemelerini tespit ettiniz mi?		
4.	Kostümünüzün çizgi ve desenlerini karaktere uygun seçtiniz mi?		
5.	Kostümünüzün malzemelerinin rengini karakterlere uygun seçtiniz mi?		
6.	Kostümünüze uygun aksesuarları araştırması yaptınız mı?		
7.	Kostümünüze en uygun aksesuarları belirlediniz mi?		
8.	Proje dosyasını hazırladınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “Hayır” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “Evet” ise bir sonraki modüle geçmek için öğretmeninize başvurunuz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ-1'İN CEVAP ANAHTARI

1	D
2	D
3	Y
4	D
5	D
6	D
7	D
8	D
9	Y
10	D

ÖĞRENME FAALİYETİ-2'NİN CEVAP ANAHTARI

1	D
2	Y
3	D
4	Y
5	D
6	D
7	D
8	Y
9	D
10	D

MODÜL DEĞERLENDİRMENİN CEVAP ANAHTARI

1	C
2	D
3	A
4	B
5	C
6	D
7	B
8	D

KAYNAKÇA

- BAŞER GÜNGÖR, **Kumaş Tasarımı ve Analizi**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1983.
- SEVGİ TÜRKAN, **Giyim Teknolojisi**, Kadioğlu Matbaası, Ankara, 1979.
- KOMSUOĞLU ŞÜKRAN, ARSAL İMER, MİNE SEÇGÜNÖZ, SABİHA ALPASLAN, SABİHA ETİKE **Serap Moda Resmi ve Giyim Tarihi**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1986.
- GÜNVARAN ŞADİYE, OLCAY GÖKÇEL, **Giyimde Ön Bilgiler**, Emel Matbaası, Ankara, 1968.
- **Yeni Rehber Ansiklopedisi**, İhlâs Gazetecilik Holding AŞ, İstanbul, 1993.
- **Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi**, Milliyet Gazetecilik AŞ, İstanbul, 1986.
- ERONÇ PERİHAN Y., **Giyim Süsleme Teknikler**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1984.
- YAKARTEPE MEHMET- ZERRİN, **Tekstil Konfeksiyon Ansiklopedisi**, İstanbul, 1993.
- BAYRAKTAR FATMA., **Giyim**, Ankara 1985.
- ÇAĞLAYAN ESEN, **Giyim Öğretim Teknikleri**, Semih Ofset Matbaacılık, Ankara, 1978.
- ZENGİNGÖNÜL NURAN, GÖNÜL İÇBİLEN, **Çağdaş Moda Akımları** G.Ü.M.E.F. Yayınları, Ankara, 1994.
- MURATOĞLU YURDAGÜL, **Türk Giyim Tarihi**, G.Ü.M.E.F. Yayınları, Ankara, 1994.